

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

**ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMASI YAŞAMIŞ BİREYLERDE
İLİŞKİSEL BENLİK SAYGISI VE İLİŞKİSEL SAPLANTILI
DÜŞÜNCE DÜZEYİ**

ALEYNA YOLCU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

LEFKOŞA
2021

ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMASI YAŞAMIŞ BİREYLERDE İLİŞKİSEL BENLİK SAYGISI VE İLİŞKİSEL SAPLANTILI DÜŞÜNCE DÜZEYİ

ALEYNA YOLCU

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI
YRD. DOÇ. DR. DENİZ ERGÜN

LEFKOŞA
2021

KABUL VE ONAY

Aleyna Yolcu'nun tarafından hazırlanan “**Çocukluk Çağı Travması Yaşamış Bireylerde İlişkisel Benlik Saygısı ve İlişkisel Saptantılı Düşünme Düzeyi**” başlıklı bu çalışma, 18/06/2021 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Yeterlik Tezi olarak kabul edilmiştir. **Online olarak gerçekleşen savunma sınavı sonucunda jüri üyeleri olurlarını sözlü olarak beyan etmişlerdir.**

JÜRİ ÜYELERİ

Yrd. Doç. Dr. Deniz Ergün (Danışman)
Yakın Doğu Üniversitesi
Fen ve Edebiyat Fakültesi ve Psikoloji Bölümü

Yrd. Doç. Dr. Hande Çelikay (Başkan)
Yakın Doğu Üniversitesi
Fen ve Edebiyat Fakültesi ve Psikoloji Bölümü

Yrd. Doç. Dr. Şengül Başarı
Yakın Doğu Üniversitesi
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı

Prof. Dr. K. Hüsnü Can BAŞER
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin, tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim. Tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Yakın Doğu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

✓ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

Tezim sadece Yakın Doğu Üniversitesinde erişime açılabilir.

Tezimin iki (2) yıl süre ile erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde tezimin tamamı erişime açılabilir.

Tarih:18.06.2021

İmza

Aleyna Yolcu

TEŞEKKÜR

Öncelikle ilgisi ve bilgisiyle yolumu aydınlatan tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. DENİZ ERGÜN'e,

Üniversite eğitimimin hayatıma kattığı en değerli hediye olan değerli arkadaşım AKSANUR BAYIRKAN ve babası SELAHATTİN BAYIRKAN'a,

Varlığını hep yanımda hissettiğim her zaman destekçim olan annem EMEL YOLCU, babam ZEKAİ YOLCU ve ablam SİBEL YOLCU'ya,

Adını sayamadığım kalbimde yer edinmiş hayatıma anlam katan herkese,

En çokta çocukluğu kalbinde yara olup kendini dünyayı güzelleştirmeye adayan kişilere teşekkürü bir borç bilirim.

ÖZ

ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMASI YAŞAMIŞ BİREYLERDE İLİŞKİSEL BENLİK SAYGISI VE İLİŞKİSEL SAPLANTILI DÜŞÜNCE DÜZEYİ

Bu çalışma, çocukluk çağı travması yaşamış bireylerin ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşüncelerinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Veriler, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti'nde yaşayan 18-65 yaş aralığındaki 361 kişiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri katılımcıların gönüllülük esasına dayanarak Sosyodemografik Bilgi Formu, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve İlişki Değerlendirme Ölçeği ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma bulgularına göre; kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre daha yüksek ilişkisel saplantılı düşünceye sahip olduğu tespit edilmiştir. Yaş gruplarının ilişkisel benlik saygısı düzeyini farklılaştırdığı elde edilmiştir. 0-6 yaş arasında anne ve baba haricindeki diğer kişilerden bakım alan katılımcıların ilişkisel benlik saygıları daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca anne baba kaybının ilişkisel benlik saygısıyla anlamlı ilişkisi olduğu tespit edilmiştir. Çocukluk çağı travmaları ölçeğinin duygusal ihmal alt boyutunun ilişkisel benlik saygısını negatif yönlü bir şekilde yordadığı görülürken; diğer alt boyutların birlikte ilişkisel benlik saygısını yordamadığı gözlemlenmiştir. Çocukluk çağı travmaları ölçeğinin tüm alt boyutlarının birlikte ilişkisel saplantılı düşünceyi yordamadığı belirlenmiştir. Çocukluk çağı travmaları sadece olayın gerçekleştiği zaman içerisinde ya da belli bir dönemde değil; bireyin tüm yaşamı boyunca etkisini hissettirebilecek bir olgudur. Bu doğrultuda başta aile, eğitim çalışanları, hekimler ve psikoloji alanında hizmet verenler olmak üzere toplumun bu konuda bilinçlenmesinin ve bilgilendirilmesinin, travmaya maruz kalan bireylerin de desteklenmesinin yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocukluk Çağı Travması, İlişkisel Benlik Saygısı, İlişkisel Saplantı Düşünce.

ABSTRACT

RELATIONAL SELF ESTEEM AND RELATIONAL PREOCCUPIED THOUGHTS LEVEL IN INDIVIDUALS WITH CHILDHOOD TRAUMA

This study was carried out to examine the relational self-esteem and relational preoccupied thoughts of individuals who have experienced childhood trauma. The data were carried out with 361 people between the ages of 18-65 living in the Turkish Republic of Northern Cyprus and the Republic of Turkey. The data of the research were carried out with the Sociodemographic Information Form, Childhood Trauma Scale and Relationship Assessment Scale on the basis of the volunteers of the participants. According to the research findings; It was determined that female participants had higher relational obsessive thinking than male participants. It has been found that age groups differentiate the level of relational self-esteem. The relational self-esteem of the participants between the ages of 0-6 who received care from other people other than their parents was found to be higher. In addition, it was determined that the loss of parents was significantly associated with relational self-esteem. While emotional neglect sub-dimension of childhood traumas scale negatively predicted relational self-esteem; It was observed that other sub-dimensions did not predict relational self-esteem together. It was determined that all sub-dimensions of the childhood traumas scale together did not predict relational preoccupied thinking. Childhood traumas are not only in the time of the event or in a certain period; It is a phenomenon that can make its impact felt throughout an individual's entire life. In this respect, it is thought that it will be beneficial to raise awareness and inform the society, especially family, education workers, physicians and those who serve in the field of psychology, and to support individuals who are exposed to trauma.

Keywords: Childhood Trauma, Relational Self Esteem, Relational Preoccupied Thought.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	iii
BİLDİRİM	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZ	vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar	x
KISALTMALAR.....	xii
1.BÖLÜM.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1 Problem Durumu	3
1.2 Araştırmanın Amacı	3
1.3 Araştırmanın Önemi.....	4
1.4 Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.5 Tanımlar	4
2. BÖLÜM.....	6
KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	6
2.1 Çocukluk Çağı Travması	6
2.1.1 Çocukluk Çağı Travması Türleri.....	7
2.1.1.1 Fiziksel İstismar	7
2.1.1.2 Duygusal İstismar	8
2.1.1.3 Cinsel İstismar.....	9
2.1.1.4 Çocuk İhmali	9
2.1.1.5 Çocukluk Çağı Travmalarında Risk Faktörleri	11
2.2 Benlik ve Benlik Saygısı	13
2.2.1 İlişkisel Benlik Saygısı	14
2.3 İlişkisel Saplantılı Düşünce	14
2.4 Çocukluk Çağı Travmaları ve İlişkisel Benlik Saygısı	15
2.5 Çocukluk Çağı Travmaları ve İlişkisel Saplantılı Düşünce	17
3. BÖLÜM.....	18

YÖNTEM	18
3.1 Araştırmanın Modeli	18
3.2 Evren ve Örneklem	18
3.3 Verilerin Toplanması.....	22
3.4 Veri Toplama Araçları	22
3.4.1. Sosyodemografik Bilgi Formu	22
3.4.2.Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği	22
3.4.3. İlişki Değerlendirme Ölçeği	23
3.5 Verilerin Analizi.....	24
4. BÖLÜM	26
BULGULAR	26
5. BÖLÜM	42
TARTIŞMA	42
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	48
6.1 Sonuç	48
6.2 Öneriler	51
KAYNAKÇA	52
EK-1 Aydınlatılmış Onam Formu	58
EK-2 Katılımcı Bilgilendirme Formu	59
EK-4 Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği	61
EK-5 İlişki Değerlendirme Ölçeği	62
EK-6 Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Ölçek İzni	63
EK-7 İlişki Değerlendirme Ölçeği Ölçek İzni.....	64
İNTİHAL RAPORU	66
ETİK KURUL RAPORU	67

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. <i>Katılımcıların cinsiyet, yaş eğitim durumu ve çalışma durumuna göre dağılımı</i>	19
Tablo 2. <i>Katılımcıların kardeş sayısı, medeni durum, ilişki durumu, 0-6 yaş arası bakım alma ve çocukluk döneminde anne veya baba kaybı özelliklerinin dağılımı</i>	21
Tablo 3. <i>Cronbach Alpha güvenilirlik bulguları</i>	24
Tablo 4. <i>Bağımlı değişkenlere ait çarpıklık ve basıklık değerleri</i>	25
Tablo 5. <i>Çocukluk çağı travması, ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünme puanlarına ait tanımlayıcı bulgular</i>	26
Tablo 6. <i>Çocukluk çağı travma çeşitlerini yaşamış olma oranları</i>	27
Tablo 7. <i>İlişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünme arasındaki ilişki</i>	28
Tablo 8. <i>Cinsiyetin çocukluk çağı travması, ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünme üzerindeki etkisi</i>	28
Tablo 9. <i>Yaş grubunun çocukluk çağı travması, ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünme üzerindeki etkisi</i>	29
Tablo 10. <i>Eğitim düzeyinin çocukluk çağı travması, ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünme üzerindeki etkisi</i>	31
Tablo 11. <i>Çalışma durumunun çocukluk çağı travması, ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünme üzerindeki etkisi</i>	32
Tablo 12. <i>Kardeş sayısının çocukluk çağı travması, ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünme üzerindeki etkisi</i>	33
Tablo 13. <i>Medeni durumun çocukluk çağı travması, ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünme üzerindeki etkisi</i>	34
Tablo 14. <i>Romantik ilişki durumunun çocukluk çağı travması, ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünme üzerindeki etkisi</i>	35
Tablo 15. <i>0-6 yaş arasına bakım veren kişinin çocukluk çağı travması, ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünme üzerindeki etkisi</i>	36

Tablo 16.

Çocukluk döneminde anne veya baba kaybının çocukluk çağı travması, ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünme üzerindeki etkisi 37

Tablo 17.

Çocukluk çağı travma çeşitleri ve ilişkisel saplantılı düşünme arasındaki ilişkiler 38

Tablo 18.

Duygusal istismar, duygusal ihmal ve cinsel istismarın ilişkisel saplantılı düşünmeyi yordama durumu 39

Tablo 19.

Çocukluk çağı travma çeşitlerinin ilişkisel benlik saygısını yordama durumu 40

KISALTMALAR

- ÇÇT** : Çocukluk Çağı Travması
- ÇÇTÖ** : Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği
- İBS** : İlişkisel Benlik Saygısı
- İDO** : İlişki Değerlendirme Ölçeği
- İSD** : İlişkisel Saplantılı Düşünce
- KKTC** : Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
- SPSS** : Sosyal Bilimler için İstatistik Programı

1.BÖLÜM

GİRİŞ

İnsanlık tarihi boyunca toplulukların kalkınması, gelişimi ve ilerlemesi, o toplumda yetişen çocukların sosyal, psikolojik ve fiziksel açıdan sağlıklı gelişip büyümeleriyle yakın ilişkili olmuştur (Bostancı vd., 2006). İnsan yaşamı içerisinde çocukluk dönemi, bireyin daha sonraki dönemlerinde sosyal, psikolojik ve fizyolojik yapısını şekillendirdiği için büyük bir öneme sahiptir. Sahip olduğu bu önem dolayısıyla çocukluk döneminde yaşanan herhangi bir ihmal veya istismar bireyin yetişkinlik döneminde de etkisini göstermektedir.

Dünya Sağlık Örgütü'ne (2016) göre çocukluk çağı travmaları, çocuklarda ihmale ve istismara yol açan; 18 yaş altı çocukların mevcut olan sağlık durumlarına, yaşam mücadelelerin, gelişim ya da onurlarına direkt veya dolaylı olarak hasar veren tüm fiziksel, duygusal kötü davranış, cinsel istismar, ihmal veya ticari olarak istismar edilmelerini içerir. Eş partneri şiddetine maruz kalma da bazen çocuklara kötü muamele biçimi olarak nitelendirilir.

Çocukluk döneminde yaşanan travmalar sonucu, ihmal ve istismara uğramış bireylerin sosyal işlevselliklerinde büyük oranda eksiklikler oluşmaktadır; bu gibi bireyler yetişkinlik dönemlerinde, yakın ilişkiler kurmakta güçlük çekerken daha çatışmalı ve duygu yoğunluğu öfkeli ve istismara dayalı ilişkiler yaşayabilmektedirler (Kaplan vd., 1999).

Çocukluk dönemlerinde ihmal ve istismar geçmişi bulunan yetişkin bireyler psikolojik problemler bazında büyük bir risk altındadırlar. Öte yandan bu bireyler başka bireylerle içerisinde bulundukları sosyal temaslarda çekingen, ürkek ve anti-sosyal tutumlar göstermektedirler (Durmuşoğlu ve Doğru, 2006). Uğur'a (2010) göre, öbür taraftan çocukluk dönemi travmatik olaylarla karşılaşılması ve baş edilmesi en zor dönemdir. Dolayısıyla aile içerisindeki olumsuz durumlar çocuğun gelişim sürecini negatif yönde etkilemekte ve yaşanan bu olumsuz olaylar kişilerde travma sonrası stres bozukluğu, depresyon, kaygı bozukluğu,

utanma suçluluk duygusu, psikosomatik bozukluk veya düşük benlik saygısı gibi hasarlara yol açabilir.

Çocukluk dönemlerinde istismar veya ihmal yaşamış bir bireyin benlik saygısı ciddi bir şekilde olumsuz yönde etkilenmektedir (Tackett, 2002). Çocukluk çağı travması yaşamış kişilerin benlik algılarının olumsuz bir şekilde şekillendiği yapılan birçok çalışmayla ileri sürülmüştür (Loos ve Alexander, 1997). Kavram olarak benlik saygısı; kişinin kendisini değerlendirmesi sürecinde meydana gelen ve kendisini olduğu halinden alçak veya üstün görmeden varlığından tatmin olma halidir. Sosyal destekle gelişerek öğrenilen benlik saygısı bireyin yaşamı boyunca süregelen dinamik bir süreci oluşturmaktadır. Bireyin benlik saygısının gelişim ve değişim göstermeye adım attığı çocukluk çağında maruz kaldığı ihmal ve istismar yaşantıları erken yaştan itibaren benlik saygısı seviyesini kötü ve yıkıcı anlamda etkilemektedir (Onat vd., 2016). Genel anlamda benlik saygısı bireylerin kendileriyle ilgili derinlemesine duygularından beslenir bundan dolayı ikili ilişkilerindeki sorunların açıklanmasında yetersiz olur (Hamarta, 2004). Bu yüzden benlik saygısı ve ilişkisel benlik saygısı teorik açıdan farklılık gösterirken ve bu konuda çalışma yapılırken aradaki farka dikkat edilmesi gerekmektedir. Çünkü ilişkisel benlik saygısı, bireyin bulunduğu ilişki içerisinde kendini nasıl hissettiğiyle alakalı bir kavramdır (Durmuşoğlu ve Yıldırım Doğru, 2006).

İlişkisel benlik saygısı, bir bireyin başka bir bireyle samimi olarak ilişki kurma potansiyelini olumlu değerlendirme eğilimidir (Snell ve Finney, 2002). İlişkisel benlik saygısı, sahip olduğumuz noksanlıklarımızı ve yetersizliklerimizi göz önünde bulundurarak, bulunduğumuz ilişki içerisinde gösterdiğimiz sıcaklık ve yakınlık derecesi olarak da açıklanabilir (Marshall, 2003). Ancak ilişkisel benlik saygısının gelişimi aynı zamanda genel benlik saygısının gelişimi evresinde şeklini almaktadır. İlişkisel benlik saygısı romantik ilişkilerde önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda ilişkisel benlik saygısının yüksek olması bireylerin ilişkilerinde birbirlerine bağlılık ve yakınlık derecelerini de arttırmaktadır. Bu yüzden ilişkisel benlik saygısı düzeyleri yüksek olan bireylerin romantik ilişkileri içerisinde daha yüksek düzeyde sevgi ve alaka gösterdiği söylenebilir (Hamarta, 2004).

Saplantı, irade dışı gelişen, kişiyi tedirgin eden, kendiliğe yabancı, bilinçli bir çaba ile atılamayan tekrarlayan olumsuz düşüncelerdir (Öztürk, 2018). İlişkisel saplantılı düşünce ise; bireyin diğer tüm konu ve aktiviteleri düşünmeden veya onlarla ilgilenmeden dikkat ve eğilimini büyük oranda yakın ilişki konusuna yönlendirmesi, bu konudan etkilenmesi ve sadece bununla meşgul olması durumu olarak nitelendirilmektedir (Snell vd., 2002). Yapılan

çalıřmalarda, iliřkisel benlik saygısı dūřuk bireylerde iliřkisel saplantılı dūřünce oranının yüksek olduđu ortaya koyulmuřtur (Hamarta, 2004).

Tüm bu bilgiler göz önüne alınarak, bu araştırmada; çocukluk çağı travmalarının bireylerin romantik ilişkileri bağlamında ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı dūřünceleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

1.1 Problem Durumu

Çocukluk çağında yaşanan –ihmal ve istismara içeren- travmalar insanlık tarihi boyunca varolan bir olgudur; ayrıca çağımızda bu ihmal ve istismar olgularının çoğunluğu henüz bilinmemektedir. Çocukluk çağında yaşanan bu travmalar, yinelenebilir olmalarının yanında çoğunlukla bireye en yakın kişiler nedeniyle yaşanmaktadır ve bu gibi durumlar birey üzerinde yaşamlarının ilerleyen dönemlerini de etkileyebilecek uzun süreli onarılamaz olumsuz etkiler bırakabilmektedir (Yılmaz vd., 2003).

Çocukluk döneminde istismar veya ihmale maruz kalan bireylerin benlik saygıları zedelenmektedir ve bu kişilerin gerek ikili ilişkilerinde gerekse kendilerine güven konusunda sorun yaşamaları öngörölür (Durmuřoėlu ve Doėru, 2006). Dolayısıyla benlik saygısı gelişimi içeriğinde şekilleneni ilişkisel benlik saygısı da bu dönemde yaşanan travmalardan dolayı olumsuz etkilenmektedir. Hamarta'a (2004) göre ilişkisel benlik saygısının dūřuk olduğu bireylerde ilişkisel saplantılı dūřüncenin artış gösterdiği gözlenmektedir.

Bireylerin çocukluk dönemlerinde yaşadıkları travmatik olayların yetişkinlikte ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı dūřünce seviyelerini etkilediği belirtilmektedir. Fakat ilişkisel saplantılı dūřünce, benzer istismar ve ihmal yaşantılarına sahip olmalarına karşın kimi bireylerde aynı seviyede görölmemektedir. Baėlam itibariyle ilişkisel saplantılı dūřüncelerin oluşumunda ilişkisel benlik saygısının dūřuk oluşunun etki ettiği söylenebilir. Dolayısıyla çocukluk çağı travmalarının ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı dūřünce arasındaki ilişki durumunun araştırılması amaç edinilmektedir.

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada ana amaç, çocukluk çağında istismara maruz kalmış bireylerin romantik ilişkilerindeki ilişkisel benlik saygıları ve ilişkisel saplantılı dūřüncelerinin araştırılmasıdır.

Alt Amaçlar

Bireylerin ilişkisel benlik saygıları ve ilişkisel saplantılı düşünceleri arasında herhangi bir ilişki var mıdır?

Çocukluk çağı travması ve sosyodemografik özellikler arasında anlamlı bir fark var mıdır?

İlişkisel benlik saygısı ve sosyodemografik özellikleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

İlişkisel saplantılı düşünme ve sosyodemografik özellikler arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Duygusal istismar, duygusal ihmal ve cinsel istismarın ilişkisel saplantılı düşünmeyi yordamakta mıdır?

Çocukluk çağı travma çeşitleri ilişkisel benlik saygısını yordamakta mıdır?

1.3 Araştırmanın Önemi

Çocukluk çağı travmaları dünya genelinde artış göstermektedir. Kuzey Kıbrıs'ta ve Türkiye'de de bu artışın gözlemlenebileceği düşünülmektedir. Bu çalışmanın; istismarın bireylerde ilişkisel saplantılı düşünceye yol açabileceği bu yüzden bu tarz olumsuz düşünceleri ortaya koymak, bununla beraber bireylerin çocukluk çağı travmalarına bağlı olarak şekillenen benlik saygılarının arttırılması konusunda ruh sağlığı alanında çalışanların dikkatini çekmek, ilişki üzerine çalışan terapistlerin çocukluk çağının önemini dikkatini çekmesi; Kuzey Kıbrıs'taki ve Türkiye'deki bireylerin yaşamış oldukları çocukluk çağı travmalarının oranını belirlemek ve aynı zamanda bireysel ve hukuki önlemlerin alınmasına katkı sağlamak için önemli olduğu düşünülmektedir.

1.4 Araştırmanın Sınırlılıkları

Her çalışmada olduğu gibi bu çalışmanın da bazı sınırlılıklar bulunmaktadır. Bu araştırmada yer alan örneklemdeki bireyler; psikoloji öğrencilerinin oluşturmuş oldukları sosyal medya sayfalarında bulunan 18-65 yaş kişilerle kısıtlıdır. İlişki Değerlendirme Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve kişisel bilgi formuyla kısıtlıdır.

1.5 Tanımlar

Çocukluk çağı travması, çocukluk çağı travmasını, çocukluk çağında meydana gelen veya yer edinen duygusal, cinsel ve fiziksel istismarını; fiziksel ve duygusal ihmal oluşumlarını

niteleyen kapsamlı bir kavramdır. Bu doğrultuda 18 yaş altı çocuklara yönelik gerçekleştirilen ve fiziksel ya da duygusal gelişim süreçlerini zedeleyen bütün davranışlar istismar; onların temel gereksinimlerinin yerine getirilmemesi ise ihmal olarak nitelendirilmektedir (Şahin Demirkapı, 2013: s.1-6).

Duygusal İstismar: Çocuğun duygusal bütünlüğüne zarar veren her türlü eyleme verilen isimdir. Çocuğa yönelik baskı uygulama, yıkıcı eleştirilerde bulunma, aşağılayıcı ifadeler kullanma, tehditlerde bulunma; çocuğu yalnız bırakma, korkutacak davranışlarda bulunma veya reddetme gibi davranışlar örnek gösterilebilir (Şahin Demirkapı, 2013; s.1-6).

Fiziksel İstismar: Bir bireyin, cezalandırma ya da öfke boşaltma amacıyla çocuğa hasar verici davranışlarda bulunmasıdır. Bu davranışlar dövme veya yakma gibi zarar verici yöntemler olabilir. Fiziksel istismar yalnızca şiddet değil, aynı zamanda çocuğun yaralanmasına vücudunun herhangi bir bölgesinde iz kalmasına ve kaza haricinde tüm davranışlara verilen isimdir (Şahin Demirkapı, 2013: s.1-6).

Cinsel İstismar: Bir kişinin cinsellik anlamında haz almak amacıyla zor kullanarak veya ikna ederek bir çocukla cinsel etkileşime girmesidir. Çocuğun rızası olsun veya olmasın onunla cinsel ilişkiye girilmesi, çocuğun cinsel organlarına dokunulması, çocuğun yetişkin bireyin cinsel organlarına dokunması için yönlendirilmesi veya bunlara zorlanması gibi davranışlar cinsel istismar kapsamına girmektedir (Şahin Demirkapı, 2013: s.1-6).

İlişkisel Benlik Saygısı: İlişkisel benlik saygısı, kişinin samimi veya ikili ilişki kurmasını, o ilişkiyi devam ettirme yeteneğini gösteren pozitif düşünceleri nitelemektedir. İlişkisel benlik saygısı düzeyinin düzenli bir şekilde gelişip yükselmesi onu oluşturan benlik saygısının gelişimi içerisinde şekillenip belirlenir. Benlik saygısı, kişinin kendisine yönelik genel değerlendirmesi iken, ilişkisel benlik saygısı ise insanların samimi veya ikili ilişki içerisindeyken kendisini nasıl algıladığıyla açıklanmaktadır (Snell ve Finney, 2002).

İlişkisel Saplantılı Düşünce: İlişkisel saplantılı düşünce, kişinin yakın ilişkide bulunduğu kişileri içselleştirerek zamanının büyük kısmında ilişkisini düşünmesi ve bu durumu neredeyse saplantı haline getirmesidir (Snell ve Finney,2002).

2. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1 Çocukluk Çağı Travması

Zeytinoğlu (1999)'na göre 18 yaşın altındaki çocuklara yönelik yapılan ve çocukların fiziksel ya da duygusal gelişimlerini zedeleyen bütün davranışlar istismar; çocukların temel gereksinimlerinin yerine getirilmeme hali de ihmal olarak adlandırılmaktadır.

Güler vd., (2002) çocuk istismarı ve ihmalini, çocuğun bakımını üstlenen kişiler ve/veya yabancılar tarafından çocuğun sağlığına zarar verecek, fiziksel, duygusal, zihinsel veya sosyal gelişimini engelleyecek tutum ve davranışlara maruz bırakılması olarak tanımlamışlardır. Çocukluk çağı ihmal ve istismarı çocuk sağlığını ve refahını zedeleyebilen, çocukta yaşamı boyunca iz bırakabilen bir sağlık sorunudur.

Dünya Sağlık Örgütü, yetişkin bir bireyin kasıtlı ya da kasıtsız bir şekilde gerçekleştirilen ve çocuğun genel sağlık durumunu; duygusal yapısını, fiziksel ve psiko-sosyal gelişim sürecini sekteye uğratan her türlü davranışa çocuk istismarı olarak isimlendirmektedir (Kara vd., 2004).

Genel anlamıyla çocukluk çağı travması, çocukluk çağında meydana gelen duygusal, cinsel ve fiziksel istismarı; fiziksel ya da duygusal ihmal yaşantılarını belirtmek için kullanılan bir kavramdır (Şahin Demirkapı, 2013: s.1-6).

Çocukluk çağı döneminde meydana gelen travma yaşantıları; fiziksel, cinsel istismar veya fiziksel ihmal tarzı göz ile görülebilen yapıda olabilmelerinin yanı sıra travmayı deneyimleyen kişinin dahil fark edemeyeceği ölçüde görünmeyebilirler. Bilhassa ilk çocukluk dönemi travmaları bahsedilen şekilde ortaya çıkabilir. Örneğin, çocuklarıyla iletişim kurmada zorluk yaşayan ebeveynler, bütün girişimlerine karşın çocuklarının duygusal ihmal şeklinde

değerlendirip algılayacakları deneyimlere neden olabilirler. Bir diğer yönden ise aşırı koruyucu aile tipi, çocukların kişilerarası bariyerlerini zedeleyip otomatik olarak çocukların girişim alanlarını daraltıp olumsuz sonuçlara neden olabilirler. (Şar, 2018).

Çocukluk çağında yaşanan travmalar kişilerin ileriki yaşamında problemlerle baş etme kabiliyetini olumsuz yönde etkileyebilir. Bu durum, kişilerin bir problem ile karşılaştıkları zaman iletişim kurup seçenekleri değerlendirerek sorunu ele alma becerilerinde zayıflamalara sebep olabilir. Çocukluk çağında yaşanan istismar ve ihmalle nedeniyle kişi yaşamının sonraki dönemlerinde saldırganlık, davranış bozuklukları, kendine zarar verme, yakın ilişki kurmada güçlük gibi sorunlu ve olumsuz davranışlar sergileyebilir (Şahin Demirkapı, 2013).

İstismara uğrayan kişi yaşadığı travmatik deneyimi ara sıra anımsar ve bu durum kişinin sıkıntı yaşamasına neden olur (Herman, 1992; akt. Şahin Demirkapı, 2013). Yaşamlarının çocukluk evresinde istismara uğramış bireylerin travmatik olayları anımsamaları durumunda vücutlarında kesikler oluşturacak şekilde delici veya kesici aletlerle kendilerine zarar verdikleri bilinmektedir. İstismara uğrayan bireyler bu şekilde vücutlarını sarsmayı öğrenirken, bu tarz davranışları, yaşadıkları duygulardan kaçış yolu olarak görmektedirler. Söz konusu durumda fiziksel, duygusal, zihinsel veya cinsel açıdan istismar olabilir.

2.1.1 Çocukluk Çağı Travması Türleri

Çocukluk çağı travma yaşantıları beş temel bölüm altında değerlendirilip incelenmektedir. Sırasıyla fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar; fiziksel ve duygusal ihmal olarak belirtilebilir. Travma merkezli deneyimlerin ve bu travma türlerinin de aynı zamanda travmaya verilecek olan tepki anlamında temel role sahip olduğu araştırmalar neticesinde ortaya konmuştur. Genellikle insanlardan kaynaklanan travmalar, doğa olaylarının neden olduğu travmalardan daha fazla hasara ve etkiye yol açmaktadır (Haspolat, 2019).

2.1.1.1 Fiziksel İstismar

0-18 yaş grubundaki çocukların bakımlarını üstlenen kişiler tarafından veya yabancılar tarafından hasara yol açan etkiye sahip, kasıtlı ve durdurulabilir davranışlarla yüz yüze kalması çocuk istismarı olarak nitelendirilmektedir (Polat, 2007: 35). En kolay tespit edilen istismar türü ise fiziksel istismardır. Bir çocuğun kaza dışı sebeplerle bedensel olarak zarar görmesi aynı

zamanda ruhsal olarak da çocuğun örselenmesine sebep olur. Yapılan birçok araştırma fiziksel istismar sonucu sakatlığa ve ölüme maruz kalan çocukların oranının yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca bir çocuğun fiziksel istismara maruz kalmasının yanı sıra bu istismara tanıklık etmesi de fiziksel istismar olarak tanımlanır (Güler vd., 2002).

Çocuk gelişimi ve toplum bilimleri uzmanlarına göre fiziksel istismar; çocuğa bakmakla yükümlü olan kişilerce çocuğa tokat atma, bir alet kullanarak çocuğu dövme, çocuğu aç bırakma, bir yere hapsedme, eve kabul etmeme gibi çocuğa verilen orantısız cezaların; bakımı üstlenen kişilerin disiplin haklarını kötüye kullanması, çocuğun beden bütünlüğüne bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde zarar verecek bütün davranışlar olarak tanımlanmışlardır (Yıldız, 2007).

Fiziksel istismara maruz kalan çocuk kendisinden büyük kişilerle temasa girmekten çekinir; yetişkin bir kişinin kendisine yaklaşmasından veya kendisine dokunacak olmasından dahil çekinirler ve kişilerle yakın ilişki kurmada zorluklar yaşarlar ve insanlarla yüzeysel ilişkiler kurmayı tercih ederler. Genellikle sosyal işlevsellik alanında yetersiz kalırlar. Çocuklarda ağlamama, kolay bir şekilde yalan söyleme, tepkisiz kalma gibi davranışlar gözlemlenebilmektedir. Ayrıca duygusal yoğunluğu az olan davranışlarda aşırılık gözlemlenir. Çocuklar aşırı saldırgan veya aşırı içe dönük olabilmektedir. Çevrelerindeki kişilerin ilgisini çekebilmek adına kolayca yanlış davranışlarda sergileyebilirler (Tıraşçı ve Gören 2007).

2.1.1.2 Duygusal İstismar

Çocuğun psikolojik durumunu ve gelişimini ketleyen ya da zedeleyen, suçlayıcı, tehditkar aşağılayıcı, örseleyici her türlü söz ve davranışlarla yineleyici bir şekilde yüz yüze gelmesi ve bunlara maruz kalması duygusal istismar olarak adlandırılmaktadır (Aydın, 2019). Tekrarlayan bir biçimde eleştiriye, onur kırıcı söyleme, aşağılanmaya, sürekli kısıtlanmaya maruz kalma; beceri ve yetilerinin üzerinde beklentiyle, istekle karşılaşma ve bunun için zorlanma, fikir veya davranışların zorla empoze edilmesi çocuklara yönelik bazı duygusal istismar örneklerindendir.

Duygusal istismarı deneyimlemiş bireylerde yakın ve duygusal ilişkilerden kaçınma, asabılık, bağımlı kişilik yapısı, değersiz ve yetersiz hissetme, çevreyle uyum sorunu, iç görüde bozulma, benlik saygısı eksikliği gibi olumsuz davranış ve düşünceler yaygındır. Duygusal istismara fiziksel ve cinsel istismar yaşantıları beraber yaşanabileceği gibi duygusal istismar yaşantıları fiziksel istismar yaşantıları kadar zarar verici ve örseleyici olabilmektedir (Kara vd., 2004).

Yaşamının belli bir döneminde duygusal istismara maruz kalmış olan çocukların fiziksel ve zihinsel gelişimlerinde sıkıntılar görülmekle beraber hem kişilik yapılarında hem de gündelik hayatta çeşitli alanlardaki başarı düzeylerinde de bozulmalar ve olumsuzluklar gözlemlenmektedir (Tıraşçı ve Gören, 2007).

2.1.1.3 Cinsel İstismar

Bir çocuğun bir yetişkin veya aralarında yaş farkı belirgin olan başka bir çocuk tarafından cinsel uzuvlarına dokunulmasına, cinsel olarak söz ya da davranışla taciz edilmesine cinsel istismar adı verilmektedir. Cinsel istismar henüz gelişim sürecini tamamlamamış bir çocuğun veya ergenin kendisinden daha yetişkin birisinin cinsel ihtiyaç veya arzularını tatmin etmek amacıyla çeşitli cinsel etkileşimlere maruz bırakılmasıdır (Topbaş, 2004).

Çocuğa tecavüz veya tecavüze teşebbüs, çocuğun cinsel uzuvlarına dokunma, teşhir etmek, çocukları pornografik amaçlarla kullanma ve röntgencilik cinsel istismar örneklerindendir.

Taner ve Gökler (2004)'e göre cinsel istismar vakaları yoğun bir şekilde ve süregelen bir durum olmasına karşın çoğunlukla gizlenmektedir. Yaşanan cinsel istismar vakalarının çok azı bildirilmektedir. Kadınlar erkeklere oranla daha fazla cinsel istismara maruz kalmaktadırlar. Cinsel istismar yaşantısına sahip olan çocuklar yinelenen, huzursuz edici düşünceler, istismarla ilgili rüya ve kabuslar, uyku bozuklukları, asabilik, kaygı, konsantrasyon yetersizliği, zaman zaman olayı yaşıyormuş hissi, ani ve aşırı tepki gösterme gibi çeşitli tepkiler gösterebilmektedirler.

2.1.1.4 Çocuk İhmali

Çocuk ihmali, çocukların fiziksel ya da duygusal gelişimleri doğrultusunda ihtiyaç duydukları beslenme, barınma, sağlık, sevgi, ilgi, eğitim ve güvenlik gibi temel ihtiyaçlarının hiç karşılanmaması ya da eksik karşılanması sonucu çocukların fiziksel, duygusal, psikolojik ve sosyal açıdan hasar almasıdır (Dünya Sağlık Örgütü, 1999). Ebeveyn veya birincil bakım verenlerin çocuğun psikolojik, sosyal, duygusal ve fiziksel gelişimiyle ilgili her türlü gerekliliği yerine getirmemesi çocuk ihmali olarak görülmektedir (Siyez, 2003). İhmali istismardan farklı kılan asıl nokta, istismar çocuğa yönelik aktif bir davranış veya eylem sonucu meydana gelirken, ihmal ise çocuğun ihtiyaçlarının karşılanmaması sonucu meydana gelen eylemde bulunmama durumudur (Aral ve Gürsoy, 2001).

Çocuk ihmali, fiziksel ve duygusal ihmal olarak iki başlık altında incelenebilir:

a) Fiziksel ihmal: Çocukluk çağındaki bir kişinin beslenme, barınma, güvenlik, temizlik gibi çocuğun gelişimini direkt olarak etkileyen temel ihtiyaçların kendisine bakım veren kişi veya kişiler tarafından aksatılması ya da hiç sağlanmaması durumudur. Fiziksel açıdan birçok gereksinimi olan çocuğun ebeveyni tarafından terk edilmesi ya da yalnız bırakılması da fiziksel ihmal sınıfına girmektedir (Yurdakök, 2010). Çocuğun aç bırakılması ya da yeterince beslenememesi, yetiştiği ortamda güvenlik zafiyetinin olması veya can güvenliğinin tehlike altında olması, kılık kıyafetine özen gösterilmemesi, yeterince yıkanıp duş alamaması gibi çeşitli durumlar çocuğun fiziksel sağlığını ve gelişimini etkilediği için fiziksel ihmal olarak görülmektedir.

b) Duygusal İhmal: Gelişim evresindeki çocuğun duygusal gelişimini sürdürmek ve tamamlamak için gereksinim duyduğu sevgi, ilgi ve şefkati yeterince alamaması durumudur. Duygusal ihmal durumunda çocuğun psikolojik gelişimi ve sağlığı ebeveyn veya birincil bakım veren kişiler tarafından göz ardı edilir ve umursanmaz (Aral ve Gürsoy, 2001). Çocuğun sevilmemesi ya da sevilmediğini hissetmesi, ihtiyaç duyduğu sevgi ve ilginin verilmemesi duygusal ihmaldir.

İhmal belirtilerinin fark edilmesi zor olabildiği için değerlendirilmesi noktasında da sorunlar yaşanmaktadır. Çocukların her açıdan gelişimlerine doğrudan etkide bulunduğu için çocuk ihmali zorlayıcı ve onarılamaz yıkımlara sebep olabilmektedir. Çocukluk döneminde ihmal deneyimi yaşamış çocuklarda somatik semptomların yanı sıra çevreyle uyum sorunu, sürekli çatışma hali, yakın ilişki kuramama veya sürdürmemeye, onaylanmayan saldırgan düşüncelere sahip olma, altını ıslatma gibi olumsuz belirtiler de görülebilir.

İhmale maruz kalan çocuklardan bazıları hayatta kalmazken bazıları ise çok zorlu koşullarda hayatta kalma mücadelesi vermektedirler. Çocukların ihmal edildikleri ortamda kalma süreleri arttıkça ihmalden dolayı olumsuz etkilenip hasar alma düzeyleri de artmaktadır (Taylor ve Daniel 2005).

Çocuğun, Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi'nde bulunan fizyolojik ihtiyaçlar (yemek, su, uyku, boşaltım), güvenlik ihtiyacı, sevgi ve aidiyet ihtiyacı, saygınlık ve kendini gerçekleştirme gibi temel gereksinimlerini karşılayabilmesi için ebeveyn veya birincil bakım veren kişinin destek sağlaması gerekmektedir (Aydın, 2019). Çocuğun hiyerarşideki bir üst aşamaya geçerek son olarak kendini gerçekleştirebilmesi için her aşamayı sağlıklı ve eksiksiz bir şekilde tamamlaması önemlidir. Yemek, su, boşaltım gibi temel fizyolojik ihtiyaçları karşılanmayan

bir çocuğun ihmal nedeniyle yaşama ihtimali çok düşüktür. Güvenli bir ortamda yaşam sürmesi ve dış tehditlere karşı kendisini güvende hissetmesi çocuğun olumsuz koşullardan kurtulmasına yardımcı olur. Sevgi ve ilgi eksikliği yaşamış olan bir çocuk ilerleyen yaşamında bunun sıkıntısını çekmektedir. Bu aşamadaki ihtiyaçları karşılanmayan çocuklarda depresyon, kaygı ve stres bozukluğu, anti sosyal davranışlar, yakın ilişki kurmada ve yürütmekte zorluk, içe kapanma, mutsuzluk ve tatminsizlik gibi birçok olumsuzluk görülebilmektedir. Aynı şekilde kendisine saygı gösterilmeyen çocuklarda iç gözü, benlik saygısı ve özgüven eksikliği, değersizlik hissi, saldırganlık gibi istenmeyen durumlar görülmektedir. Hiyerarşinin en tepe noktasına yerleştirilen kendini gerçekleştirme gereksinimi ise çocuğun akademik hayatında ve gelecekte iş yaşamındaki başarısını etkilemektedir. Fizyolojik ve duygusal ihtiyaçları karşılanmayan ve bu yönlerden ihmal edilen çocukların başarı düzeyleri düşük olmakla birlikte var olan potansiyellerini mevcut eğitimlerine ve işlerine yansıtma zorudur (Aydın, 2019).

2.1.1.5 Çocukluk Çağı Travmalarında Risk Faktörleri

Çocuk istismar ve ihmal yaşantıları psikolojik, biyolojik ve sosyolojik açıdan incelenerek bu yaşantıların çeşitli nedenleri bazı kuramlar tarafından açıklanmaya çalışılmıştır (Bilim, 2012).

Çocuk ihmal ve istismarına biyopsikososyal bir yaklaşımla ele alan ekolojik sistem yaklaşımı, bu tarz yaşantıları yalnızca çocuk merkezli faktörlerle değil aile ile kültür ve birey ile sosyal çevre bağlamında anlamaya çalışmaktadır (Çağlarırnak, 2006). İnsan içerisinde bulunduğu ve gelişip, büyüdüğü ortamla sürekli bir şekilde etkileşim halindedir. Anne- baba ve çocuk arasındaki iletişim ve etkileşimi karşılıklı ilişkiler bütününe göre ele alan ekolojik kuram bireyin gelişimini sosyal çevre yapısıyla iç içe geçişi düzeyinde gözlemlemektedir. Bilim (2012) insanın yaşamı boyunca çevresini, çevresinin de insanı değiştirdiğini ve bu gelişim sirkülasyonunu sağlıklı bir biçimde döndüren kişilerin sosyal çevreleriyle daha dengeli ve uyuma dayalı bir birliktelik ve etkileşim kurduklarını belirtmiştir.

Toplumun en küçük yapı birimi olarak adlandırılan aile sistemi onu oluşturan bireylerle de toplumsal açıdan diğer yapılarla da sürekli olarak etkileşim içerisinde. Bu kadar etkileşim halinde olan bu hassas yapılar çeşitli yönlerden birbirlerini etkilerken gereksinim duydukları birçok şeyi de karşılıklı olarak beslemektedirler. Winton ve Mara (2001)'e göre, sistemlerden birinde meydana gelen herhangi bir aksaklık veya sorun etkileşim içerisinde bulundukları diğer sistemleri de olumsuz yönden etkilemekte ve gereksinimlerin karşılanması noktasında türlü problemlere neden olmaktadır.

Belsky (aktaran Bilim, 2012), kendi geliştirdiği ekolojik modeliyle beraber çocuk bakımından sorumlu olan ebeveynlerin sahip oldukları psikolojik problemleri, çocukta ihmal ve istismar yaşantılarına neden olabilecek özellikleri, aile içerisinde var olan işlev bozan yönleri, stresli bir toplumsal çevreyi, ihmal ve istismara yol açabilecek kültürel değerleri göz önünde bulundurarak çocuk istismar ve ihmalinin sebeplerini açıklayan dört faktörlü geniş bir perspektif sunmuştur.

- a) Ontojenik Gelişim: İhmalci veya istismarcı bakım veren kişilerin özgeçmişlerinde herhangi bir ihmal veya istismar yaşantısı olabilir fikri üzerine bunun değerlendirilmesi gerekir.
- b) Mikrosistem: Çocuk ve ebeveynler tek başlarına da sistem olarak görülmektedirler. Bu yüzden her birinin sistemlerle olan etkileşimleri ilişkilerinin özellikleri bağlamında değerlendirilmelidir.
- c) Ekosistem: Birer mikrosistem olarak ele alınan çocuk ve ebeveynlerin resmi ve resmi olmayan yapılarla ilişkileri incelenmelidir. Burada içerisinde bulundukları ekonomik yapı, sosyal çevre koşulları ve sosyal destek göz önünde bulundurulmalıdır.
- d) Makrosistem: Bütüne bakıldığında örneğin, toplum nezdinde fiziksel cezaların veya şiddetin ne derece onaylandığını belirleyen mikrosistem ve ekosistemin oluşumuna zemin hazırlayan kültürel inanç kalıpları ve değerleri bütünün irdelenmesidir.

Çocuk istismar ve ihmal yaşantılarında ebeveyn veya birincil bakım veren kişilerin sahip oldukları birçok özellik istismar ve ihmal ihtimalini arttırabilmektedir (Bilim, 2012). Annenin zorlu bir hamilelik dönemi geçirmesi, doğum esnasında yaşanan zorlanmalar ve aksaklıklar, evlilik dışı hamilelik gibi birçok etken anne ile çocuk arasında bağ kurulmasında güçlükler yaratırken bu durum istismar ve ihmal riskini arttırmaktadır (Polat, 2001). Anne ve babanın genç yaşta olması bu olasılığı arttırırken özellikle annenin genç yaşta çok fazla sayıda çocuk sahibi olması istismar ve ihmal yaşantılarında büyük bir risk oluşturmaktadır (Güneş vd., 2016).

İstismar türlerinin çoğunda anne ve babanın etkisi hemen hemen aynıdır fakat cinsel istismar olgularında baba rolünün daha fazla olduğu belirlenmiştir (Bilim, 2012). Fiziksel istismar vakalarında ise bakım veren kişinin hemcinsi olan çocuğa daha fazla fiziksel istismarda bulunduğu bildirilmektedir (Winton ve Mara, 2001). Konuyla ilgili yapılan bir çalışmada hem anne hem baba tarafından istismara uğrayan kişilerin daha çok olumsuz belirtiler gösterdikleri ortaya konmuştur. Babası tarafından duygusal istismara uğrayan kişilerin ilerleyen dönemlerde daha çok cinsel sorunlar yaşadığı gözlemlenirken, annesi tarafından duygusal istismara uğrayan

kişilerin ise yaşamlarının ilerleyen dönemlerinde genellikle psikiyatrik bozukluklar yaşadıkları gözlemlenmiştir (Dinleyici ve Şahin Dağlı, 2016).

Polat (2007)'e göre, birincil bakım veren kişilerin veya ebeveynlerin çocukluk dönemlerinde istismar ve ihmal yaşantılarının olması, evliliklerinde var olan problemler, sürekli çocuk sahibi olma; boşanma, ayrılık, ölüm, sık sık iş veya yer değişikliği, cezaevinde yatma gibi etkenler ve anne ile babanın çocuk bakımı ve gelişimi konusunda yetersiz bilgiye sahip olmalarından kaynaklı çocuklarından yeteneklerinin ya da yapabileceklerinin çok üstünde beklenti içerisinde olmaları istismar riskini arttırmaktadır.

Anne ve babadan birisinin veya her ikisinin birden belirli bir psikopatolojik rahatsızlığa sahip olması, alkol ya da madde kullanımı istismar ve ihmal olgularında çok büyük risk faktörü oluşturmaktadır. Anne ve babanın sürekli ve yoğun bir şekilde çalışıyor olması çocuğun ihtiyaç duyduğu sevgi, ilgi veya çeşitli açılardan bakımı azaltması nedeniyle fiziksel ve duygusal ihmale yol açmaktadır (Dinleyici ve Şahin Dağlı, 2016). Çocukların doğum süreçlerinden itibaren aile ortamında meydana gelen tüm olaylar çocukların ilerleyen yaşamlarına doğrudan veya dolaylı etki etmektedir. Çocuğa birincil bakım veren kişilerin veya ebeveynlerin örseleyici bir çocukluk çağına sahip olmaları, bu gibi kişileri örseleyici durumlar karşısında duyarsızlaştırmakta ve çocuklarının deneyimlerine yönelik farkındalıkları zayıflayabilir. Öte yandan travma geçmişi olan ebeveynler çocuklarına karşı istismar veya ihmal girişiminde ya da davranışında bulunabilirler (Öztürk, 2020).

Hemen hemen her kültürde çocuk yetiştirme biçimlerinin farklı olması istismar veya ihmal yaşamış çocukların ailelerinin neden olduğu travmalarla alakalıdır. Bunun sebebi ise çocuk yetiştirmenin nesilden nesile aktarılma özelliği taşımasıdır. Bu özellik ailelerin nesiller arası olumlu ve sağlıklı yetiştirme biçimlerini içerebildiği gibi çocuklara travmatik yaşantılar bırakabilecek, birey oluşlarını zedeleyebilecek, iyi oluş hallerini bozabilecek birtakım inançları da içerebilir (Öztürk, 2016).

2.2 Benlik ve Benlik Saygısı

Rogers'a göre benlik, bireyin kendisine yönelik farkındalığı ve algısıdır ve yine Rogers, hemen her birey çevresindeki insanlarla olan etkileşim ve iletişimi sonucu kendisiyle alakalı olumlu veya olumsuz birtakım analizler yapma eğiliminde olduğunu vurgulamıştır (Dilmaç ve Ekşi, 2008).

Benlik saygısı ise kişinin kendisiyle ilgili değerlendirmeler sonucu kendisini ne kadar değerli, yeterli bulduğu, yaptığı eylemleri ne kadar uygun veya doğru bulduğu ve kendisine yönelik tutum ve düşünceleridir (Akarsu, 2018). Söz konusu birey kendisine veya özüne dair olumlu tutum ve davranışlara sahipse bu durum benlik saygısının yüksek olduğunu gösterir ancak kişi kendisiyle ilgili sürekli olumsuz ve hoş olmayan tutum ve davranışlara sahipse bu kişinin benlik saygısının düşük olduğunu göstermektedir (Gürel Yılmaz, 2009).

2.2.1 İlişkisel Benlik Saygısı

Benlik saygısı genel anlamda kişinin kendisi hakkındaki olumlu veya olumsuz değerlendirmelerini tanımlarken, ilişkisel benlik saygısı ise kişinin içerisinde bulunduğu yakın ilişkilerde kendisiyle ilgili ilişki yeterliliğine dair olumlu bakışını ve algılarını ifade etmektedir (Hamarta, 2004).

Snell ve Finney (2002)'e göre ilişkisel benlik saygısı, bireyin bir başka bireyle yakın ilişki oluşturma yetisini olumlu bir şekilde değerlendirme potansiyelidir. Birey sahip olduğu ilişkisel benlik saygısı seviyesinde güvenli bir yakın ilişki kurar ya da bu ilişkiyi sürdürür. Bu açıdan bakıldığında ilişkisel benlik saygı gelişimi kişinin sosyal ortamını şekillendiren ve diğer kişilerle kurmuş olduğu yakın ilişkiler konusunda belirleyici rollerden birisine sahiptir (Hamarta, 2004).

İlişkisel benlik saygı düzeyi yüksek kişilerin içerisinde bulundukları yakın ilişkilerde daha aktif, katılımcı, sadık; yakın ilişki başlatmada ve bunu sürdürmede daha başarılı oldukları ve ilişkilerinden daha fazla haz aldıkları ortaya çıkmıştır (Snell ve Finney, 2002). İlişkisel benlik saygısı düzeyi yakın ilişki sürelerinde de belirleyici bir role sahiptir ve bireylerin kurdukları yakın ilişkideki sevgi, saygı ve ilişki doyumunu da etkisi söz konusudur.

2.3 İlişkisel Saplantılı Düşünce

Kişinin saçma olduğunu bildiği halde zihninden atamadığı, rahatsız edici ve kişinin düşünce süreçlerini etkileyerek yinelenen fikir, düşünce veya imgelere obsesyon denir (Taner ve Işık, 2003, akt. Hamarta, 2004). İlişkisel saplantılı düşünce ise sürekli veya zamanın çok büyük bir kısmında kişinin içerisinde bulunduğu ilişkiyle ilgili düşüncelerin onu meşgul etmesi, bu düşünceleri kafasından atamaması ve artık neredeyse saplantı noktasına getirerek ilişkiyi tamamıyla içselleştirmesidir (Snell ve Finney, 2002).

İlişkisel saplantılı düşünce düzeyleri yüksek bireylerin ilişkileri hakkında normal düşünme sürelerinin üzerinde düşündükleri, sürekli hayaller kurdukları belirlenmiştir (Hamarta, 2004). İlişkisel saplantılı düşüncelerin oluşumunda aktif rol oynayan etken bireyin ilişkinin yeterliliğine yönelik olumsuz algılamalara sahip olmasıdır. Bireyin ilişkisel saplantılı düşünce puanının yüksek olması ilişki doyumunda sıkıntı yaşaması, ilişki başlatma veya sürdürmede zorlanmasına neden olabilmektedir. Öte yandan bu gibi kişiler yakın ilişkilerini saplantı haline getirdikleri için partnerlerine bağımlı ve kaygılı verici bir şekilde bağlanır ve bu tarzda bir sevgi gösterirler (Snell ve Finney, 2002).

2.4 Çocukluk Çağı Travmaları ve İlişkisel Benlik Saygısı

Çocukluk çağı travmalarının bireyin yakın ilişki kurmasıyla ilişkisi üzerine çok fazla araştırma bulunmamaktadır.

İstismar ve ihmal sadece çocukluk çağı içerisinde değil yaşamın her döneminde bireyi birçok yönden etkileyebilmekte ve ömür boyu sürececek bir ivmeye sahip olabilmektedir. Çocukluk çağı travması deneyimlemiş bireylerde yaşamın belli bir bölümünde veya tamamında davranış bozuklukları, alkol ve madde bağımlılığı, obsesif kompulsif bozukluk, dissosiyatif bozukluklar da görülebilmektedir. Fiziksel olarak kendine zarar verme ve intihar davranışı da ihmal ve istismar vakalarında sıkça görülen belirtilerdir (Yanık ve Özmen, 2002).

İstismar ve ihmal yaşantılarının yol açtığı psikolojik bozuklukların yanı sıra travmanın etkisiyle oluşup şekillenen bunun sonucu olarak bireyin kendilik algısı ve yakın ilişki kurma potansiyelini etkileyen düşünce ve davranış kalıpları da ortaya çıkmaktadır. İstismar veya ihmale maruz kalan çocuklar düşük benlik saygısı, içe kapanma, stres, kaygı, saldırganlık, akademik başarısızlık, obsesyonlar, güvensiz ve kaygılı bağlanma gibi olumsuz davranışlar gösterebilmektedir (Yılmaz Irmak, 2008).

Çocukluk döneminde istismar ve ihmal yaşantısı olan bireyler ileriki yaşamlarında yakın ilişki kurmakta ve yürütmekte sorunlar yaşamakla beraber ilişki içerisinde korkak, çekingen ve güvensiz davranışlar sergileyebilmektedirler. Çocukluk çağı travmalarına has kaçınma, değersizlik, çaresizlik, ani reaksiyon gösterme, hasar verici davranışlar ortaya çıkmakta ve bu tarz olumsuz düşünce veya davranış kalıpları bilişsel şemalar aracılığıyla kişinin yetişkinlik dönemine de taşınmaktadır. Bireylerin bu gibi durumlarda yaşamlarının belli dönemlerinde yakın ilişkilerinde çocukluk çağı travmalarından getirdikleri istismar ve ihmal sahnelerini tekrarlanan bir şekilde yaşadıkları belirtilmektedir (Helvacı Çelik ve Hocaoglu, 2018).

İnsan yaşamı boyunca sevgi, ilgi ve şefkatten beslenme ihtiyacı hisseder. Bebeklik döneminden itibaren başlayıp çocukluk döneminde de devam eden sevgi ve ilgi ihtiyacı gençlik ve yetişkinlikte de kişisel gelişim için önem arz eder (Durmuşoğlu ve Yıldırım Doğru, 2006). Kişi ailesinden, yakın çevresinden ve akranlarından sevgi ve ilgi beklentisinde olur (Dursun Tuncel, 2018). Çocukluk döneminde ebeveyn veya birincil bakım veren kişiler tarafından yeterli sevgi ve ilginin gösterilmesi çocuğun değerli hissetmesi ve kendisiyle ilgili algısının olumlu gelişmesi için önemlidir. Benlik değeri yüksek olan kişi yakın ilişki kurmakta ve sosyal becerilerini geliştirmekte başarılı olurken sağlıklı bir çocukluk ve ergenlik dönemi geçirmektedir.

Bireyin yakın ilişkilerde kendisini algılayıp değerlendirme biçimi yine bireyin ilişkisel benlik saygısının ve ilişkisel saplantılı düşüncesinin gelişimini de belirlemektedir. Kişilerin kendilik algılarına yönelik tutum ve değerlendirmeleri yakın ilişki kurma ve bu ilişkileri değerlendirme becerileriyle direkt olarak bağlantılıdır (Durmuşoğlu ve Yıldırım Doğru, 2006). Birçok araştırmacı insanların kendilerine bakış biçimlerinin yakın veya ikili ilişki kurma, geliştirme ve sürdürebilme becerilerine büyük bir etkisinin olduğunu ortaya koymaktadır (Hamarta, 2004). Çocukluk çağı travmalarının kişilerin benlik saygısı düzeyine olumsuz ve yıkıcı etkileri birçok kez araştırmalarla belirtilmiştir (Güneri Yöyen, 2017).

Bireyin yakın veya ikili ilişki başlatma ve bu ilişkiyi devam ettirebilme becerisine dair olumlu bakışına ilişkisel benlik saygısı denir. İlişkisel benlik saygısının olgunlaşması ve gelişmesi ise bireyin kendisine yönelik benlik saygısının oluşum ve gelişim evresi sürecinde şekil bulur. Yani kısacası benlik saygısı, kişinin kendisine dönük değer yargılarını içeren değerlendirmeler iken; ilişkisel benlik saygısı ise kişinin samimi ilişkilerde kendisini nasıl değerlendirip algıladığıyla ilgili bir kavramdır (Hamarta, 2004). İlişkisel benlik saygısının yüksek olması bireylerin yakın ilişkilerdeki tutum ve davranışlarını daha olumlu kılmakla beraber ilişki içerisindeki bağlılık, yakınlık, sevgi ve ilginin de yüksek olmasını sağlar. Bu yüzden ilişkisel benlik saygısının yakın ve ikili ilişkilerde çok önemli olduğunu belirtmek gerekir.

Bireyin sosyal ve yakın ilişkilerinde bu kadar belirleyici role sahip olan ilişkisel benlik saygısını özünü genel benlik saygısından almaktadır. Bireyin genel benlik saygısını kazanmaya başladığı evre ise çocukluk çağı dönemidir. Anne, baba veya diğer bakım veren kişilerin çocuğa yönelik sevgi, saygı, ilgi ve şefkati ya da genel anlamda yaklaşımı çocuğun kendisine yönelik algı ve değerlendirmelerini belirler. Duygusal anlamda istismar veya ihmal edilen bir çocukta değersizlik hissi veya sevgi eksikliği görülebilir bu da çocuğun benlik saygısıyla ilgili olumsuz yargı ve değerlendirmeler geliştirmesine neden olabilir. Çocukluk döneminde yaşanan istismar

ve ihmal yaşantıları yaşamın her alanında olduğu gibi yakın ilişki kurma ve bunu sürdürme yeteneği noktasında yetişkin bireye onarılması güç zorluklar yaşatabilir.

2.5 Çocukluk Çağı Travmaları ve İlişkisel Saplantılı Düşünce

İlişkisel saplantılı düşünce, bireyin sürekli olarak içerisinde bulunduğu yakın veya ikili ilişkiyi düşünmesi, ilişkisiyle ilgili düşüncelerin devamlı bir şekilde kafasını meşgul etmesi ve ilişkisini tam anlamıyla içselleştirip bunu bir saplantı haline getirmesi durumudur (Durmuşoğlu ve Doğru, 2006). İlişkisel saplantılı düşüncelerin ortaya çıkışındaki ana etken, kişinin ilişki becerilerine yönelik hoş olmayan yargılara veya değerlendirmelere sahip olması ve benlik saygısı düzeyinin düşük olmasıdır (Snell ve Finney, 2002).

Benlik saygısı düşük bireylerde obsesyonlar görülebilmektedir. Obsesyonlu kişiler; bağımlı, ısrarcı, kaygılı, inatçı, kuşkucu ve sahiplenici olabilmektedirler (Hamarta, 2004). Loncher vd., (2002) yaptıkları araştırmada Obsesif Kompulsif Bozukluk teşhisi alan ve almayan iki grubu karşılaştırmışlar ve çocukluk çağında istismar ve ihmal yaşantılarının hasta grubunda daha fazla olduğu sonucunu elde etmişlerdir. Sonuç olarak çocukluk döneminde travma yaşamış bireylerin obsesyonlara sahip olabileceğini söylemek mümkündür. Çocukluk çağı istismar ve ihmal olaylarının kişide obsesyonlar yaratması kişinin yakın ilişkilerinde de saplantılı düşüncelere sahip olmasına yol açabilir. Kişinin ilişki içerisinde kendisinden beklentileri ve yetersizlik hissi nedeniyle bu beklentileri karşılayamadığını düşünmesi bunu bir takıntı haline getirebilir. Yakın veya ikili ilişkilerinde yetersiz kaldığı düşüncesi kişinin istemeden de olsa ilişkilerini saplantı haline getirip sürekli kafasını bu gibi olumsuz düşüncelerle meşgul etmesine yol açabileceğini söylemek mümkündür.

Kısacası çocukluk döneminde yaşanan istismar ve ihmal gibi travma deneyimleri bireyin değersizlik, yetersizlik, takıntı gibi olumsuz bilişsel şemalar oluşturmaya yol açarak ilişkisel saplantılı düşünce düzeyini arttırmaktadır

3. BÖLÜM

YÖNTEM

3.1 Araştırmanın Modeli

Bu çalışma çocukluk çağı travmaları, ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantı düzeyi arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu araştırma ilişkisel tarama modelinin kullanıldığı betimsel ve nicel bir çalışmadır. İlişkisel tarama modeli iki ya da daha çok değişkenin arasındaki değişimi ve derecesini belirlemeyi amaçlayan bir tarama modelidir (Karasar, s.114, 2013).

3.2 Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, Türkiye ve KKTC’de yaşayan 18-65 yaş arası tüm bireylerden oluşmuştur. Araştırmanın örneklem grubu ise araştırma evreninden gelişigüzel örneklem yöntemi kullanılarak seçilen Türkiye ve KKTC’de yaşayan, daha önce duygusal ilişki yaşamış ve/veya şu anda yaşayan 18-65 yaş arası bireylerden oluşmuştur. Araştırmaya çocukluk çağı travması yaşamış (Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ) toplam puanı 36’dan fazla olan) toplam 361 birey katılmıştır. Tablo 1. ’de katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim durumu ve çalışma durumuna göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 1.*Katılımcıların cinsiyet,yaş eğitim durumu ve çalışma durumuna göre dağılımı*

	Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	257	71,2
Erkek	104	28,8
Yaş		
Min.-Maks.	18-63	
$\bar{x} \pm s$	28,04 $\pm$ 7,54	
Medyan	25	
Yaş Grubu		
18-25	182	50,4
26-35	123	34,1
36-45	47	13,0
46-65	9	2,5
Eğitim Durumu		
İlköğretim	1	0,3
Lise	14	3,9
Ön Lisans	17	4,7
Lisans	213	59,0
Yüksek Lisans	99	27,4
Doktora	17	4,7
Çalışma Durumu		
Çalışmıyor	190	52,6
Tam Zamanlı Çalışıyor	129	35,7
Yarı Zamanlı Çalışıyor	42	11,6
Toplam	361	100,0

Buna göre, katılımcıların %71,2'si kadın ve %28,8'i erkektir. 18-63 yaş arasında yer alan katılımcıların yaş ortalaması 28,04 $\pm$ 7,54; medyan yaş ise 25 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca katılımcıların %50,4'ü 18-25 yaş, %34,1'i 26-35 yaş, %13'ü 36-45 yaş ve %2,5'i 46-65 yaş aralıklarında yer almaktadır.

Eğitim durumu olarak katılımcıların %0,3'ü ilköğretim, %3,9'u lise, %4,7'si ön lisans, %59'u lisans, %27,4'ü yüksek lisans, %4,7'si doktora mezunudur. Çalışma durumu olarak ise katılımcıların %52,6'sı çalışmamakta, %35,7'si tam zamanlı çalışmakta ve %11,6'sı yarı zamanlı çalışmaktadır. Yani katılımcıların %47,4'ü çalışmaktadır.

Tablo 2. 'de ise katılımcıların kardeş sayısı, medeni durum, ilişki durumu, 0-6 yaş arası bakım alma ve çocukluk döneminde anne veya baba kaybı özelliklerinin dağılımı verilmiştir.

Tablo 2.

Katılımcıların kardeş sayısı, medeni durum, ilişki durumu, 0-6 yaş arası bakım alma ve çocukluk döneminde anne veya baba kaybı özelliklerinin dağılımı

	Sayı (n)	Yüzde (%)
Kardeş Sayısı		
1-3	259	71,7
4 ve üzeri	76	21,1
Yok	26	7,2
Medeni Durum		
Bekar	278	77,0
Evli	67	18,6
Dul/Boşanmış	16	4,4
Romantik İlişki Durumu		
Romantik bir ilişkisi var	179	49,6
Şu an yok ama daha önce oldu	140	38,8
Hiç olmadı	42	11,6
Varsa Romantik İlişki Süresi		
0-1 yıl	65	36,3
1-5 yıl	63	35,2
6-10 yıl	28	15,6
11-15 yıl	13	7,3
16+ yıl	10	5,6
0-6 Yaş Arasında Bakım Veren Kişi		
Anne ve baba	193	53,5
Anne	159	44,0
Diğer	9	2,5
Çocukluk Döneminde Anne veya Baba Kaybı		
Yok	333	92,2
Var	28	7,8
Toplam	361	100,0

Buna göre katılımcıların %71,7'si 1-3 kardeşe, %21,4'ü dört ve üzeri kardeşe sahiptir. Katılımcıların %7,2'sinin ise kardeşi bulunmamaktadır. Medeni durum olarak katılımcıların %77'si bekar, %18,6'sı evli, %4,4'ü dul veya boşanmıştır.

Ayrıca katılımcıların %49,9'u şu anda romantik bir ilişkisi olduğunu, %38,8'i şu an olmadığını ancak daha önce olduğunu, %11,6'sı hiç olmadığını belirtmiştir. Romantik ilişkisi olan katılımcılara ilişkinin süresi sorulduğunda ise bu katılımcıların %36,3'ü 0-1 yıldır, %35,2'si 1-5 yıldır, %15,6'sı 6-10 yıldır, %7,3'ü 11-15 yıldır, %5,6'sı 16 yıl ve daha uzun süredir ilişkilerinin olduğunu belirtmiştir.

Öte yandan 0-6 yaş arasındaki dönemde katılımcıların %53,5'ine anne ve babaları, %44'üne sadece anneleri, %2,5'ine bunların dışındaki bir kişi bakım vermiştir. Çocukluk döneminde anne veya baba kaybı yaşayanların oranı ise %7,8'dir.

3.3 Verilerin Toplanması

Veriler, Covid-19 pandemisinden dolayı çevrimiçi eğitime devam edildiği için yüz yüze toplanamamıştır. Bu yüzden Google Formlar üzerinden oluşturulan anketler kullanılarak mail, öğrencilerin oluşturduğu sosyal medya grupları ve diğer sosyal medya platformları üzerinden toplanmıştır. Katılımcılara sırasıyla aydınlatılmış onam formu ardından Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve İlişki Değerlendirme Ölçeği verilmiştir. Son olarak katılımcılara katılımcı bilgilendirme formu verilmiştir.

3.4 Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri, gönüllü katılımcılara Sosyodemografik Bilgi Formu, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve İlişki Değerlendirme Ölçeği uygulanarak toplanmıştır.

3.4.1. Sosyodemografik Bilgi Formu

Demografik bilgi formu, katılımcılardan yaş, cinsiyet, eğitim durumu, ilişki durumu ve anne-baba kaybı gibi bazı bilgilerinin sorulduğu, araştırmacı tarafından hazırlanmış formdur (EK-3).

3.4.2. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği

Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, Bernstein vd., (1994) tarafından oluşturulan ölçeğin orijinal çalışmasında tüm ölçekler için iç tutarlılık katsayısının Cronbach alfa değeri 0.95'tir. Fiziksel

ve duygusal istismar alt ölçeği için 0.94, duygusal ihmal alt ölçeği için 0.91, cinsel istismar alt ölçeği için 0.92 ve fiziksel ihmal alt ölçeği için 0.79 olarak belirlenmiştir (Helvacı Çelik ve Hocaoglu, 2018).

Şar vd., (2012) tarafından yapılan Türkçe güvenirlik ve geçerlilik çalışmasında alt boyutların iç tutarlılık katsayılarının Cronbach alfa değerlerinin .64-.87 aralığında olduğu hesaplanmıştır. Ölçekte her madde için 5 çoktan seçmeli cevap bulunmaktadır. Cevaplar 1. “Hiçbir zaman”, 2. “Nadiren”, 3. “Kimi zaman, 4. “Sık olarak” ve 5. “Çok sık” şeklinde yer almaktadır (EK-4).

3.4.3. İlişki Değerlendirme Ölçeği

İlişkisel Değerlendirme Ölçeği (Relationship Assessment Questionnaire), Snell ve Finney (1993) tarafından oluşturulan ölçeğin orijinal çalışmasında Cronbach alfa düzeyinde iç tutarlılık seviyesi ilişkisel benlik saygısı için 0.86, ilişkisel saplantılı düşünce için 0.86 ve ilişkisel depresyon alt ölçeği için ise 0.90’dır.

Türkçe uyarlaması ve güvenirlik-geçerlilik- güvenirlik çalışması Hamarta (2004) tarafından yapılan ölçeğin Türkçe güvenirlik ve geçerlilik düzeyi test-tekrar test yöntemi kullanılarak elde edilmiştir. Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ilişkisel benlik saygısı alt boyutunda 0.73; ilişkisel saplantılı düşünce alt boyutunda ise 0.72 olarak saptanmıştır. Ölçeğin güvenirlik düzeyi aralıklı test-tekrar test metodu ile elde edilmiştir. İlişkisel benlik saygısı alt ölçeği için 0.81; ilişkisel saplantılı düşünce alt ölçeği için 0.78 katsayıları elde edilmiştir. Ölçekte 5’li likert ölçeği kullanılmaktadır. “0” Bana hiç uymuyor; “1” Bana az uyuyor; “2” Bana biraz uyuyor; “3” Bana oldukça uyuyor; “4” Bana çok uyuyor olarak değerlendirilmektedir (EK-5).

Bu araştırmada tekrarlanan Cronbach Alpha güvenirlik analizleri sonucunda Tablo 3’te verilen bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 3.*Cronbach Alpha güvenilirlik bulguları*

	Madde Sayısı	Cronbach Alpha (α)
Çocukluk Çağı Travması	33	0,929
Duygusal İhmal	5	0,846
Aşırı Koruma	5	0,824
Duygusal İstismar	5	0,850
Fiziksel İhmal	5	0,835
Cinsel İstismar	5	0,926
Fiziksel İstismar	5	0,892
İlişkisel Benlik Saygısı	7	0,752
İlişkisel Saplantılı Düşünme	9	0,777

Buna göre, ölçek puanları veya alt boyutların tamamında 0,70 ve üzerinde α değerleri bulunduğu için (Büyüköztürk, 2011, s. 171) güvenilirlik şartının sağlandığına karar verilmiştir.

3.5 Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında toplanan verilerin analizi SPSS 25 programı aracılığıyla nicel analiz yöntemleri kullanılarak yapılmıştır. Katılımcılara ilişkin demografik bulgular ile çocukluk çağı travması, ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünme puanlarına ait tanımlayıcı bulgular frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma gibi betimsel istatistik yöntemleri ile tespit edilmiştir.

İlişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünme arasındaki ilişkinin tespiti için Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Çocukluk çağı travması, ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünmenin sosyodemografik özelliklere göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için ilişkisiz örneklem t-testi, varyans analizi (ANOVA) ve Tukey HSD çoklu karşılaştırma (post-hoc) testlerinden faydalanılmıştır. Çocukluk çağı travma çeşitleri ve ilişkisel saplantılı düşünme arasındaki ilişkiler ise Pearson korelasyon analizi ve basit doğrusal regresyon analizi ile tespit edilmiştir.

Çocukluk çağı travması, ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünme puanlarının normal dağılım gösterip göstermediğine bu puanlara ait çarpıklık ve basıklık değerleri incelenerek karar verilmiştir. Bunun nedeni sosyal bilimlerde yürütülen araştırmalarda bu değerlerin $\pm 1,50$ aralığında olmasının normal dağılım için yeterli görülmesidir (Tabachnick ve Fidell, 2013) (Tablo 3.4).

Tablo 4.

Bağımlı değişkenlere ait çarpıklık ve basıklık değerleri

Bağımlı Değişken Puanı	Çarpıklık	Basıklık
Çocukluk Çağı Travması	1,231	1,463
İlişkisel Benlik Saygısı	-0,464	0,400
İlişkisel Saplantılı Düşünme	-0,005	-0,419

Tablo 4. 'te görüldüğü üzere çarpıklık ve basıklık değerlerinin tamamı $\pm 1,50$ aralığında yer almış, dolayısıyla normal dağılım şartının sağlandığına karar verilmiştir.

4. BÖLÜM

BULGULAR

4.1 Çocukluk Çağı Travması, İlişkisel Benlik Saygısı ve İlişkisel Saplantılı Düşünme Puanlarına Ait Tanımlayıcı Bulgular

Tablo 5. 'te çocukluk çağı travması, ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünme puanlarına ait tanımlayıcı bulgular verilmiştir.

Tablo 5.

Çocukluk çağı travması, ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünme puanlarına ait tanımlayıcı bulgular

	Min.	Maks.	$\bar{x}$	s
Çocukluk Çağı Travması	37,00	125,00	59,56	17,96
Duygusal İhmal	5,00	25,00	13,80	4,52
Aşırı Koruma	5,00	25,00	12,35	4,40
Duygusal İstismar	5,00	25,00	10,35	4,46
Fiziksel İhmal	5,00	22,00	8,12	3,44
Cinsel İstismar	5,00	25,00	7,37	4,21
Fiziksel İstismar	5,00	24,00	7,00	3,50
İlişkisel Benlik Saygısı	5,00	28,00	17,94	3,94
İlişkisel Saplantılı Düşünme	3,00	36,00	22,77	6,23

Buna göre katılımcıların ÇÇTÖ toplam puan ortalamaları $59,56 \pm 17,96$ olarak tespit edilmiştir. ÇÇTÖ alt boyutlarında ise duygusal ihmal ortalaması $13,80 \pm 4,52$; aşırı koruma ortalaması $12,35 \pm 4,40$; duygusal istismar ortalaması $10,35 \pm 4,46$; fiziksel ihmal ortalaması $8,12 \pm 3,44$,

cinsel istismar ortalaması $7,37 \pm 4,21$ ve fiziksel istismar ortalaması $7,00 \pm 3,50$ olarak tespit edilmiştir.

İDÖ alt boyutlarında ise ilişkisel benlik saygısı ortalaması $17,94 \pm 3,94$ ve ilişkisel saplantılı düşünme ortalaması $22,77 \pm 6,23$ olarak hesaplanmıştır. Alınabilecek en düşük ve en yüksek puanlara oranlandığında katılımcıların ilişkisel benlik saygısı puanları %64,1 ve ilişkisel saplantılı düşünme puanları 63,25 düzeyine karşılık gelmektedir.

Ayrıca, ÇÇTÖ alt boyutlarındaki kesme puanları kullanılarak katılımcıların çocukluk çağı travma çeşitlerini yaşamış olma oranları tespit edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 6. 'da verilmiştir.

Tablo 6.

Çocukluk çağı travma çeşitlerini yaşamış olma oranları

	Yok		Var		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Aşırı Koruma	6	1,7	355	98,3	361	100,0
Duygusal İstismar	112	31,0	249	69,0	361	100,0
Duygusal İhmal	157	43,5	204	56,5	361	100,0
Fiziksel İstismar	194	53,7	167	46,3	361	100,0
Fiziksel İhmal	201	55,7	160	44,3	361	100,0
Cinsel İstismar	218	60,4	143	39,6	361	100,0

Buna göre çocukluk çağında, katılımcıların %98,3'ü aşırı koruma, %69'u duygusal istismar, %56,5'i duygusal ihmal, %46,3'ü fiziksel istismar, %44,3'ü fiziksel ihmal ve %39,6'sı cinsel istismar yaşamıştır.

4.2 İlişkisel Benlik Saygısı ve İlişkisel Saplantılı Düşünme Arasındaki İlişki

İlişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünme arasındaki ilişkinin tespiti amacıyla Pearson korelasyon analizi yapılmıştır (Tablo 7).

Tablo 7.*İlişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünme arasındaki ilişki*

		İlişkisel Saplantılı Düşünme
İlişkisel Benlik Saygısı	Pearson r	0,038
	p	0,470
	n	360

Tablo 7. 'de görüldüğü üzere ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünme arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir ($r=0,038$; $p>0,05$). Değişkenlerin birbirleri üzerinde açıkladıkları varyans da $r^2=0,001$ (%0,1) olarak hesaplanmıştır. Bu bulgu ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünme arasında herhangi ilişki olmadığını göstermektedir.

4.3 Sosyodemografik Özelliklerin Çocukluk Çağı Travması, İlişkisel Benlik Saygısı ve İlişkisel Saplantılı Düşünme Üzerindeki Etkisi

4.3.1 Cinsiyet

Çocukluk çağı travması, ilişkisel benlik saygısı, ilişkisel saplantılı düşünmenin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için yapılan ilişkisiz örneklem t-testi bulguları Tablo 8. 'de verilmiştir.

Tablo 8.*Cinsiyetin çocukluk çağı travması, ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünme üzerindeki etkisi*

	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	s	t	Sd	p
Çocukluk Çağı Travması	Kadın	257	59,25	17,66	-0,518	359	0,605
	Erkek	104	60,33	18,72			
İlişkisel Benlik Saygısı	Kadın	257	17,89	3,88	-0,405	359	0,686
	Erkek	104	18,08	4,11			
İlişkisel Saplantılı Düşünme	Kadın	257	23,21	6,25	2,100	359	0,036
	Erkek	104	21,69	6,08			

$p \leq 0.001^{**}$; $p \leq 0.05^{*}$

Buna göre, çocukluk çağı travması ve ilişkisel benlik saygısının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0,05$). Yani kadın ve erkek tüm katılımcılar birbirine benzer düzeylerde yer almaktadır. Diğer bir ifade ile cinsiyet bunları anlamlı olarak farklılaştırıcı bir etken değildir.

Ancak ilişkisel saplantılı düşünme anlamlı farklılık göstermiştir ($p<0,05$). Çocukluk çağı travması yaşamış kadınların ilişkisel saplantılı düşünceleri erkeklerden anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur.

4.3.2 Yaş Grubu

Çocukluk çağı travması, ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünmenin yaş grubuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için yapılan varyans analizi (ANOVA) bulguları Tablo 9. 'da verilmiştir.

Tablo 9.

Yaş grubunun çocukluk çağı travması, ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünme üzerindeki etkisi

	Yaş Grubu	n	$\bar{x}$	s	Varyans	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p	Fark
ÇÇT	18-25	182	59,24	18,60	G. Arası	65,300	3	21,767	0,067	0,977	-
	26-35	123	59,77	17,11	G. İçi	115997,8	357	324,924			
	36-45	47	60,40	18,16	Toplam	116063,1	360				
	46-65	9	58,67	17,56							
İBS	18-25	182	18,10	3,93	G. Arası	246,092	3	82,031	5,475	0,001	1,2>3
	26-35	123	18,54	3,72	G. İçi	5348,800	357	14,983			2>4
	36-45	47	16,38	4,12	Toplam	5594,892	360				
	46-65	9	14,89	3,14							
İSD	18-25	182	23,35	6,30	G. Arası	166,361	3	55,454	1,433	0,233	-
	26-35	123	22,45	5,98	G. İçi	13811,56	357	38,688			
	36-45	47	21,85	6,24	Toplam	13977,92	360				
	46-65	9	20,33	7,66							

$p\leq 0.001^{**}$; $p\leq 0.05^{*}$

Buna göre, çocukluk çağı travması ve ilişkisel saplantılı düşünmenin yaş grubuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0,05$). Yani tüm yaş gruplarındaki katılımcılar birbirine benzer düzeylerde yer almaktadır. Diğer bir ifade ile yaş grubu bunları anlamlı olarak farklılaştırıcı bir etken değildir.

Ancak ilişkisel benlik saygısı anlamlı farklılık göstermiştir ($p<0,05$). Yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testi (post-hoc) sonucunda, 18-35 yaş arasında yer alan bireylerin ilişkisel benlik saygılarının 36-45 yaş arasındakilerden; 26-35 yaş arasında yer alan bireylerin ilişkisel benlik saygılarının ise 46-65 yaş arasındakilerden anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur.

4.3.3 Eğitim Düzeyi

Çocukluk çağı travması, ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünmenin eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için yapılan varyans analizi (ANOVA) bulguları Tablo 10. 'da verilmiştir.

Tablo 10.

Eğitim düzeyinin çocukluk çağı travması, ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünme üzerindeki etkisi

	Eğitim Düzeyi	n	$\bar{x}$	s	Varyans	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
ÇÇT	İlköğretim /Lise	15	65,53	18,16	G. Arası	1615,140	4	403,785	1,256	0,287
	Ön Lisans	17	56,00	12,81	G. İçi	114447,946	356	321,483		
	Lisans	213	60,31	18,94	Toplam	116063,086	360			
	Yüksek Lisans	99	57,12	15,82						
	Doktora	17	62,59	20,37						
İBS	İlköğretim /Lise	15	16,60	4,75	G. Arası	71,216	4	17,804	1,147	0,334
	Ön Lisans	17	18,41	3,45	G. İçi	5523,676	356	15,516		
	Lisans	213	17,84	3,87	Toplam	5594,892	360			
	Yüksek Lisans	99	18,44	3,98						
	Doktora	17	17,06	4,31						
İSD	İlköğretim /Lise	15	23,27	8,78	G. Arası	177,758	4	44,439	1,146	0,334
	Ön Lisans	17	21,94	5,41	G. İçi	13800,159	356	38,764		
	Lisans	213	23,21	6,21	Toplam	13977,917	360			
	Yüksek Lisans	99	22,30	5,97						
	Doktora	17	20,35	6,01						

* ÇÇT: Çocukluk Çağı Travması, İBS: İlişkisel Benlik Saygısı, İSD: İlişkisel Saplantılı Düşünme.

Buna göre, çocukluk çağı travması, ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünmenin eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0,05$). Yani tüm eğitim düzeylerinde yer alan katılımcılar birbirine benzer düzeylerde yer almaktadır. Diğer bir ifade ile eğitim düzeyi bunları anlamlı olarak farklılaştırıcı bir etken değildir.

4.3.4 Çalışma Durumu

Çocukluk çağı travması, ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünmenin çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için yapılan varyans analizi (ANOVA) bulguları Tablo 11. 'de verilmiştir.

Tablo 11.

Çalışma durumunun çocukluk çağı travması, ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünme üzerindeki etkisi

	Çalışma Durumu	n	$\bar{x}$	s	Varyans	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
ÇÇT	Tam Zamanlı Çalışıyor	129	58,97	17,68	G. Arası	531,731	2	265,866	0,824	0,440
	Yarı Zamanlı Çalışıyor	42	56,88	21,39	G. İçi	115531,354	358	322,713		
	Çalışmıyor	190	60,55	17,33	Toplam	116063,086	360			
İBS	Tam Zamanlı Çalışıyor	129	18,02	3,90	G. Arası	65,184	2	32,592	2,110	0,123
	Yarı Zamanlı Çalışıyor	42	19,02	4,09	G. İçi	5529,708	358	15,446		
	Çalışmıyor	190	17,66	3,91	Toplam	5594,892	360			
İSD	Tam Zamanlı Çalışıyor	129	21,91	5,99	G. Arası	183,125	2	91,563	2,376	0,094
	Yarı Zamanlı Çalışıyor	42	22,40	6,16	G. İçi	13794,792	358	38,533		
	Çalışmıyor	190	23,43	6,36	Toplam	13977,917	360			

* ÇÇT: Çocukluk Çağı Travması, İBS: İlişkisel Benlik Saygısı, İSD: İlişkisel Saplantılı Düşünme.

Buna göre, çocukluk çağı travması, ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünmenin çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0,05$). Yani tüm çalışma gruplarındaki katılımcılar birbirine benzer düzeylerde yer almaktadır. Diğer bir ifade ile çalışma durumu bunları anlamlı olarak farklılaştırıcı bir etken değildir.

4.3.5 Kardeş Sayısı

Çocukluk çağı travması, ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünmenin kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için yapılan varyans analizi (ANOVA) bulguları Tablo 12. 'de verilmiştir.

Tablo 12.

Kardeş sayısının çocukluk çağı travması, ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünme üzerindeki etkisi

	Kardeş Sayısı	n	$\bar{x}$	s	Varyans	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
	Yok	26	62,31	18,61	G. Arası	674,862	2	337,431	1,047	0,352
ÇÇT	1-3	259	58,71	16,87	G. İçi	115388,224	358	322,313		
	4 ve üzeri	76	61,51	21,07	Toplam	116063,086	360			
	Yok	26	17,12	3,98	G. Arası	73,247	2	36,623	2,375	0,095
İBS	1-3	259	17,79	3,94	G. İçi	5521,645	358	15,424		
	4 ve üzeri	76	18,75	3,85	Toplam	5594,892	360			
	Yok	26	24,46	6,70	G. Arası	110,829	2	55,415	1,431	0,241
İSD	1-3	259	22,47	6,32	G. İçi	13867,088	358	38,735		
	4 ve üzeri	76	23,20	5,72	Toplam	13977,917	360			

* ÇÇT: Çocukluk Çağı Travması, İBS: İlişkisel Benlik Saygısı, İSD: İlişkisel Saplantılı Düşünme.

Buna göre, çocukluk çağı travması, ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünmenin kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0,05$). Yani farklı kardeş sayılarına sahip olan tüm katılımcılar birbirine benzer düzeylerde yer almaktadır. Diğer bir ifade ile kardeş sayısı bunları anlamlı olarak farklılaştırıcı bir etken değildir.

4.3.6 Medeni Durum

Çocukluk çağı travması, ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünmenin medeni duruma göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için yapılan varyans analizi (ANOVA) bulguları Tablo 13. 'te verilmiştir.

Tablo 13.

Medeni durumun çocukluk çağı travması, ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünme üzerindeki etkisi

	Med. Drm.	n	$\bar{x}$	s	Varyans	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
	Bekar	278	59,73	18,49	G. Arası	1278,407	2	639,203	1,994	0,138
ÇÇT	Evli	67	57,07	14,22	G. İçi	114784,679	358	320,628		
	Dul/Boşan.	16	66,88	21,13	Toplam	116063,086	360			
	Bekar	278	17,97	3,92	G. Arası	31,239	2	15,620	1,005	0,367
İBS	Evli	67	18,16	3,99	G. İçi	5563,653	358	15,541		
	Dul/Boşan.	16	16,63	4,13	Toplam	5594,892	360			
	Bekar	278	23,11	6,25	G. Arası	142,176	2	71,088	1,839	0,160
İSD	Evli	67	21,57	5,80	G. İçi	13835,741	358	38,647		
	Dul/Boşan.	16	21,88	7,33	Toplam	13977,917	360			

* ÇÇT: Çocukluk Çağı Travması, İBS: İlişkisel Benlik Saygısı, İSD: İlişkisel Saplantılı Düşünme.

Buna göre, çocukluk çağı travması, ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünmenin medeni duruma göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0,05$). Yani tüm evli, bekar, dul veya boşanmış tüm katılımcılar birbirine benzer düzeylerde yer almaktadır. Diğer bir ifade ile medeni durum bunları anlamlı olarak farklılaştırıcı bir etken değildir.

4.3.7 Romantik İlişki Varlığı

Çocukluk çağı travması, ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünmenin romantik ilişki varlığına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için yapılan varyans analizi (ANOVA) bulguları Tablo 14. 'te verilmiştir.

Tablo 14.

Romantik ilişki durumunun çocukluk çağı travması, ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünme üzerindeki etkisi

	İlişki	n	$\bar{x}$	s	Varyans	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p
	Var	179	58,45	17,99	G. Arası	484,985	2	242,492	0,751	0,473
ÇÇT	Şu an yok	140	60,94	18,20	G. İçi	115578,101	358	322,844		
	Hiç olmadı	42	59,67	17,05	Toplam	116063,086	360			
	Var	179	18,40	3,82	G. Arası	81,110	2	40,555	2,633	0,073
İBS	Şu an yok	140	17,60	3,79	G. İçi	5513,782	358	15,402		
	Hiç olmadı	42	17,14	4,75	Toplam	5594,892	360			
	Var	179	22,46	5,58	G. Arası	52,731	2	26,366	0,678	0,508
İSD	Şu an yok	140	23,25	6,75	G. İçi	13925,186	358	38,897		
	Hiç olmadı	42	22,50	7,08	Toplam	13977,917	360			

* ÇÇT: Çocukluk Çağı Travması, İBS: İlişkisel Benlik Saygısı, İSD: İlişkisel Saplantılı Düşünme.

Buna göre, çocukluk çağı travması, ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünmenin romantik ilişki varlığına göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0,05$). Yani romantik ilişki varlığı fark etmeksizin tüm katılımcılar birbirine benzer düzeylerde yer almaktadır. Diğer bir ifade ile romantik ilişki varlığı bunları anlamlı olarak farklılaştırıcı bir etken değildir.

4.3.8 0-6 Yaş Arası Bakım Veren Kişi

Çocukluk çağı travması, ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünmenin 0-6 yaş arasında bakım veren kişiye göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için yapılan varyans analizi (ANOVA) bulguları Tablo 15 'te verilmiştir.

Tablo 15.

0-6 yaş arasına bakım veren kişinin çocukluk çağı travması, ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünme üzerindeki etkisi

	Bakım Veren	n	$\bar{x}$	s	Varyans	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p	Fark
	Anne	159	60,70	18,04	G. Arası	1563,328	2	781,664	2,444	0,088	
ÇÇT	Anne ve Baba	193	58,13	17,05	G. İçi	114499,757	358	319,832			
	Diğer	9	69,89	30,20	Toplam	116063,086	360				
	Anne	159	17,93	3,73	G. Arası	154,145	2	77,073	5,071	0,007	3>1,2
İBS	Anne ve Baba	193	17,77	4,07	G. İçi	5440,747	358	15,198			
	Diğer	9	22,00	2,74	Toplam	5594,892	360				
	Anne	159	22,74	6,09	G. Arası	158,321	2	79,160	2,051	0,130	
İSD	Anne ve Baba	193	22,60	6,42	G. İçi	13819,596	358	38,602			
	Diğer	9	26,89	2,47	Toplam	13977,917	360				

$p \leq 0.001^{**}$; $p \leq 0.05^{*}$

Buna göre, çocukluk çağı travması ve ilişkisel saplantılı düşünmenin 0-6 yaş arasında bakım veren kişiye göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p > 0,05$). Yani farklı kişilerden bakım almış olan tüm katılımcılar birbirine benzer düzeylerde yer almaktadır. Diğer bir ifade ile 0-6 yaş arasında bakım veren kişinin farklı olması bunları anlamlı olarak farklılaştırıcı bir etken değildir.

Ancak ilişkisel benlik saygısı anlamlı farklılık göstermiştir ($p < 0,05$). Yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma testi (post-hoc) sonucunda, anne ve babası dışındaki kişilerden bakım alan bireylerin anlamlı olarak daha yüksek ilişkisel benlik saygısına sahip oldukları bulunmuştur.

4.3.9 Anne veya Baba Kaybı

Çocukluk çağı travması, ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünmenin çocukluk döneminde anne veya baba kaybı yaşamış olmaya göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için yapılan ilişkisiz örneklem t-testi bulguları Tablo 16. 'da verilmiştir.

Tablo 16.

Çocukluk döneminde anne veya baba kaybının çocukluk çağı travması, ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünme üzerindeki etkisi

	Çocukluk Döneminde Anne veya Baba Kaybı	n	$\bar{x}$	s	t	Sd	p
Çocukluk Çağı Travması	Var	28	63,86	25,80	0,939	29,037	0,356
	Yok	333	59,20	17,14			
İlişkisel Benlik Saygısı	Var	28	16,50	4,82	-2,028	359	0,043
	Yok	333	18,07	3,84			
İlişkisel Saplantılı Düşünme	Var	28	24,00	8,48	0,815	29,324	0,422
	Yok	333	22,67	6,01			

$p \leq 0.001^{**}$; $p \leq 0.05^{*}$

Buna göre, çocukluk çağı travması ve ilişkisel saplantılı düşünmenin çocukluk döneminde anne veya baba kaybı yaşamış olmaya göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p > 0,05$). Yani kayıp yaşamış ve yaşamamış olan tüm katılımcılar birbirine benzer düzeylerde yer almaktadır. Diğer bir ifade ile çocukluk döneminde anne veya baba kaybı yaşamış olma bunları anlamlı olarak farklılaştırıcı bir etken değildir.

Ancak ilişkisel benlik saygısı anlamlı farklılık göstermiştir ($p < 0,05$). Çocukluk döneminde anne veya baba kaybı yaşamış olan bireylerin ilişkisel benlik saygıları anlamlı olarak daha düşük bulunmuştur.

4.4 Çocukluk Çağı Travma Çeşitleri ile İlişkisel Saplantılı Düşünme ve İlişkisel Benlik Saygısı Arasındaki İlişkiler

Tablo 17. 'de çocukluk çağı travma çeşitleri ile ilişkisel saplantılı düşünme ve ilişkisel benlik saygısı arasındaki ilişkilere ait Pearson korelasyon analizi bulguları verilmiştir.

Tablo 17.

Çocukluk çağı travma çeşitleri ve ilişkisel saplantılı düşünme arasındaki ilişkiler

		Duygusal İstismar	Fiziksel İstismar	Fiziksel İhmal	Duygusal İhmal	Cinsel İstismar	Aşırı Koruma	İlişkisel Saplantılı Düşünme	İlişkisel Benlik Saygısı
Duygusal İstismar	r	1	0,625	0,436	0,679	0,205	0,524	0,148	-0,173
	p		0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,005	0,001
Fiziksel İstismar	r		1	0,458	0,482	0,245	0,483	0,062	-0,178
	p			0,000	0,000	0,000	0,000	0,243	0,001
Fiziksel İhmal	r			1	0,534	0,265	0,239	0,082	-0,199
	p				0,000	0,000	0,000	0,119	0,000
Duygusal İhmal	r				1	0,221	0,467	0,149	-0,284
	p					0,000	0,000	0,005	0,000
Cinsel İstismar	r					1	0,083	0,109	-0,124
	p						0,117	0,039	0,018
Aşırı Koruma	r						1	0,041	-0,178
	p							0,436	0,001

$p \leq 0.001^{**}$; $p \leq 0.05^{*}$

Buna göre duygusal istismar, duygusal ihmal ve cinsel istismarın ilişkisel saplantılı düşünme ile düşük düzeyde pozitif ($r < 0,30$) ancak anlamlı ($p < 0,05$) ilişkilerinin olduğu tespit edilmiştir. Yani duygusal istismar, duygusal ihmal ve cinsel istismarın artması ile birlikte ilişkisel saplantılı düşünme düşük düzeyde bir ilişki ile ancak anlamlı olarak artmaktadır. İlişkisel saplantılı düşünme üzerinde açıklanan varyans (r^2); duygusal istismar için %2,2; duygusal ihmal için %2,2 ve cinsel istismar için %1,2'dir.

Fiziksel istismar, fiziksel ihmal ve aşırı korumanın ise ilişkisel saplantılı düşünme ile anlamlı ilişkileri bulunmamaktadır ($p < 0,05$).

Ayrıca, çocukluk çağı travma çeşitlerinin tamamının ilişkisel benlik saygısı ile düşük düzeyde negatif ($r < 0,30$) ancak anlamlı ($p < 0,05$) ilişkilerinin olduğu tespit edilmiştir. Yani duygusal istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, cinsel istismar ve aşırı korumanın artması ile birlikte ilişkisel benlik saygısı düşük düzeyde bir ilişki ile ancak anlamlı olarak azalmaktadır. İlişkisel benlik saygısı üzerinde açıklanan varyans (r^2) %1,5 ile %8,1 arasında değişmektedir. En düşük varyans %1,5 ile cinsel istismara, en yüksek varyans ise %8,1 ile duygusal ihmale aittir.

4.4.1 Çocukluk Çağı Travma Çeşitlerinin İlişkisel Saplantılı Düşünmeyi Yordama Durumu

İlişkisel saplantılı düşünmeyi hangi çocukluk çağı istismar çeşidinin en iyi şekilde yordadığını tespit etmek amacıyla korelasyon analizi sonucunda anlamlı ilişki tespit edilen travma çeşitleri (duygusal istismar, duygusal ihmal ve cinsel istismar) dahil edilerek çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Tablo 18.' de elde edilen bulgular verilmiştir.

Tablo 18.

Duygusal istismar, duygusal ihmal ve cinsel istismarın ilişkisel saplantılı düşünmeyi yordama durumu

R=0,178 Adj. R ² =0,023 F=3,876 p>0,05	Standardize Olmayan Katsayılar		Standardize Katsayılar	t	p	VIF
	B	Std. Hata	Beta			
(Sabit)	19,410	1,093		17,762	0,000	
Duygusal İstismar	0,110	0,098	0,080	1,119	0,264	1,868
Duygusal İhmal	0,106	0,097	0,078	1,089	0,277	1,881
Cinsel İstismar	0,110	0,078	0,075	1,406	0,161	1,058

* Bağımlı Değişken: İlişkisel Saplantılı Düşünme.

Buna göre, birlikte yordama durumları incelendiğinde duygusal istismar, duygusal ihmal ve cinsel istismarın ilişkisel saplantılı düşünmeyi anlamlı olarak yordamadığı ($p>0,05$) tespit edilmiştir. İkili ilişkileri anlamlı olmasına rağmen travma çeşitleri birlikte ele alındığında ilişkisel saplantılı düşünme üzerindeki etki bağımsız değişkenlerin (travma çeşitlerinin) tamamı için anlamsıza dönmektedir. Bunun nedeni bağımsız değişkenlerin birbiri üzerinde kurdukları suppressor yani baskılayıcı etkidir. Çoklu bağlantılılık problemi olmamasına rağmen (bağımsız değişkenler arasındaki korelasyon 0,80 ve üzerinde değildir, VIF değerleri 10'un altındadır) travma çeşitlerinin baskılayıcı etki kurmasından dolayı duygusal istismar, duygusal ihmal ve cinsel istismar, ilişkisel saplantılı düşünmeyi anlamlı olarak yordamamaktadır ($p>0,05$).

4.4.2 Çocukluk Çağı Travma Çeşitlerinin İlişkisel Benlik Saygısını Yordama Durumu

İlişkisel benlik saygısını hangi çocukluk çağı istismar çeşidinin en iyi şekilde yordadığını tespit etmek amacıyla çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Tablo 19 'da elde edilen bulgular verilmiştir.

Tablo 19.

Çocukluk çağı travma çeşitlerinin ilişkisel benlik saygısını yordama durumu

R=0,307 Adj. R ² =0,079 F=6,108 p<0,05	Standardize Olmayan Katsayılar		Standardize Katsayılar	t	p	VIF
	B	Std. Hata	Beta			
(Sabit)	22,159	0,768		28,848	0,000	
Duygusal İstismar	0,091	0,070	0,103	1,290	0,198	2,462
Fiziksel İstismar	-0,050	0,079	-0,044	-0,631	0,529	1,901
Fiziksel İhmal	-0,061	0,073	-0,053	-0,836	0,403	1,557
Duygusal İhmal	-0,225	0,066	-0,258	-3,416	0,001	2,219
Cinsel İstismar	-0,054	0,050	-0,058	-1,080	0,281	1,107
Aşırı Koruma	-0,066	0,056	-0,073	-1,169	0,243	1,524

$p\leq 0,001^{**}$; $p\leq 0,05^{*}$

Tablo 19. 'da görüldüğü üzere çocukluk çağı travma çeşitlerinin ilişkisel benlik saygısını birlikte yordama durumları incelendiğinde duygusal istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, cinsel istismar ve aşırı korumanın ilişkisel benlik saygısını anlamlı olarak yordamadığı ($p>0,05$) ancak duygusal ihmalin ilişkisel benlik saygısını anlamlı olarak yordadığı ($p<0,05$) tespit edilmiştir.

Duygusal istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, cinsel istismar ve aşırı koruma birebir ilişkideki anlamlılıklarını kaybetmişlerdir. Duygusal ihmal ise anlamlı ilişkisini sürdürmüştür. Duygusal ihmal ve ilişkisel benlik saygısı arasındaki regresyon eşitliği $\hat{y}=22,159-0,225x$ olarak bulunmuştur. Yani duygusal ihmal ile ilişkisel benlik saygısı arasında zayıf düzeyde negatif ancak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Duygusal ihmalin 1 puan artması ile ilişkisel benlik saygısı 0,225 puan azalmaktadır.

5. BÖLÜM

TARTIŞMA

Yapılan bu çalışmada çocukluk çağı travmalarının (ihmal ve istismar çeşitleri) ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünce arasındaki ilişkisi değerlendirilmiştir. Bu amaç doğrultusunda; katılımcıların demografik değişkenleri, çocukluk çağında yaşadıkları ihmal ve istismar yaşantıları, romantik ilişki içerisinde var olan ilişkisel benlik saygı ve ilişkisel saplantılı düşünce düzeyleri gibi değişkenler ele alınmıştır. Çalışmanın bu kısmında, araştırmanın temel amacından yola çıkılarak araştırma sorularını yanıtlamaya uygun olarak elde edilen bulgular, konuyla ilgili literatür bağlamında tartışılacaktır.

Çalışmada katılımcıların sosyodemografik bilgilerinin çocukluk çağı travması, ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantı düşünce ile ilişkisi ele alınmıştır. Çocukluk çağı travmalarında cinsiyetin anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Kadın ve erkek katılımcılar çocukluk çağı travmalarında benzer düzeyde dağılmaktadır. Literatürde de bu bulguları destekleyen veriler mevcuttur. Benzer şekilde, Küçük (2019) tarafından yürütülen çalışmada cinsiyet farklılığının çocukluk çağı travmaları üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı belirtilirken; Bostancı vd., (2006) yaşları 17-33 arasında değişen üniversite öğrencileriyle yaptıkları araştırmada cinsiyet farklılıklarının istismar yaşantısı üzerinde anlamlı denilebilecek seviyede bir etkiye sahip olmadığını ortaya koymuşlardır. Aynı şekilde Şahin Demirkapı (2013) ve Zeren (2012) çalışmalarında erkekler için fiziksel istismar alt puanı ile kadınlar için duygusal istismar alt puanlarını daha yüksek elde etseler de istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığını belirtmişlerdir. Tüm bu bulgular ışığında araştırma bulgularının literatürle tutarlılık gösterdiği söylenebilir.

Bu araştırmada çocukluk çağı travmasının yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Ancak 36-45 yaş arasındaki katılımcılarda çocukluk çağı travma puanı daha yüksek elde edildiği görülmektedir. Gümüş (2018)'e göre bireyler 30-40 yaşlarına değin birçok hayat deneyimine sahip oldukları için karşılaştıkları istismar ve ihmale karşısında daha hassas ve duyarlı olabilmektedirler. Katar (2020) tarafından yapılan çalışmada 26-33 yaş grubundaki katılımcıların daha yüksek çocukluk çağı travma yaşantısına sahip olduğu belirlenmiş ancak çocukluk çağı travmalarının genel puan bağlamında ve alt boyutlardan aldıkları puanlarda yaş düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı fark elde edilememiştir. Öte yandan Gümüş (2018) tarafından yapılan araştırmada ise katılımcı yaşının çocukluk çağı travmalarını yordadığı ortaya konulmuştur. Araştırmada yer alan katılımcıları yaş aralıkları sıklığı ve katılımcı sayısı literatürde ortaya çıkan böylesi bir farklılığa yol açmış olabilir.

Araştırmaya katılan bireylerin çocukluk çağı travma puanları eğitim düzeylerine göre herhangi bir farklılık göstermemiştir. Her ne kadar ilköğretim ve lise düzeyinde eğitim alanlar daha yüksek çocukluk çağı travması puanı alsalar da istatistiksel anlamda bir fark görülmemektedir. Bunun sebebi olarak eğitim düzeylerinde katılımcılar arasında sayısal farkların bulunduğu söylenebilir. Çelik (2020) de benzer şekilde yaptığı çalışmada eğitim düzeyleri açısından katılımcıların çocukluk çağı travması puanlarında bir fark bulunmadığını belirtmiştir.

Çalışma durumu açısından bakıldığında çalışmayan katılımcıların yarı zamanlı veya tam zamanlı çalışan katılımcılara kıyasla çocukluk çağı travması düzeyi daha yüksek olsa da istatistiksel anlamda bir fark elde edilememiştir. Ancak Sert (2020) tarafından yapılan çalışmada ise çalışma ve çocukluk çağı travmaları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Burada var olan çelişkili bulgular, yürüttüğümüz çalışmada yaşları 18-65 arası katılımcılara yer verilirken söz konusu çalışmanın yaşları 12-18 arasında değişen ergenlerle yapılmasına yordanabilir.

Katılımcıların sahip oldukları kardeş sayısı ve çocukluk çağı travmaları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı yani ailedeki çocuk sayısının bireylerin çocukluk çağı travmalarını yordamadığı belirlenmiştir. Literatürde ise bunun aksine bulgular göze çarpmaktadır. Katar (2020) çalışmasında fiziksel istismar bulgularının tek çocuklu ailelerde daha fazla olduğunu belirtirken, Güler vd., (2002) ise çalışmalarında annenin bakmakla yükümlü olduğu çocuk sayısının artmasıyla birlikte fiziksel ihmalde ve istismarda bulunma ihtimallerinin de arttığını ortaya koymuşlardır. Bu çalışmada istatistiksel olarak anlamlı olmasa da kardeş sayısını "0" olarak belirten katılımcıların diğerlerine göre daha yüksek çocukluk çağı travma puanı elde

ettiği saptanmıştır. Bu çelişkili bulgunun sebebi ilk ebeveynlik deneyimlerinden dolayı anne ve babanın tecrübesiz olduğu böylece ihmale veya istismara neden oldukları düşünülebilir.

Anne ve baba dışında diğer kişiler tarafından bakım gören katılımcıların anne ya da baba bakımı ile büyüyen katılımcılardan daha yüksek düzeyde çocukluk çağı travma puanı aldığı görülse de bakım veren kişinin farklı olmasının çocukluk çağı travmaları üzerinde istatistiksel olarak bir anlamı bulunmadığı saptanmıştır. Literatürde ise bunun aksini belirten bulgular mevcuttur. Örsel vd., (2011) yaptıkları çalışma sonucunda çocuğun birincil bakım veren anne veya babasından uzun bir süre ayrı kalmasının dahil çocuğun istismarla karşı karşıya kalma riskini arttırdığını ortaya koymuşlardır. Ayrıca yine Katar (2020) yürüttüğü çalışma sonucunda anne veya babası dışında başka kişilerin himayesi altında büyümelerinin katılımcıların duygusal ihmal ve istismar ile fiziksel istismar düzeylerini arttırdığını saptamıştır. Çalışmamızda literatürün aksine anlamlı bir farkın bulunmama sebebi anne ve baba dışında diğer bir kişiden bakım alan katılımcı sayısının görece çok düşük olduğu söylenebilir.

Katılımcıların çocukluk dönemlerinde anne veya baba kaybı yaşayıp yaşamadıkları çocukluk çağı travmaları düzeyinde anlamlı bir farklılık oluşturmamıştır. Katar (2020) da aynı şekilde anne baba kaybının varlığıyla çocukluk çağı travması arasında anlamlı bir ilişki olmadığını saptamıştır. Anne ve babanın bir çocuğun gelişim ve büyüme evrelerinde ne denli önemli rol oynadığı genel kabul görürken beklenin aksine bir bulgu elde edilmesi son derece ilginç bir yer edinmektedir. Ancak böylesi bir bulgunun elde edilmesinde her iki araştırmada da anne veya baba kaybı yaşayan katılımcı sayısının nispeten azlığı belirleyici etken olarak görülebilir.

Bulgular göz önünde bulundurulduğunda cinsiyetin katılımcıların ilişkisel benlik saygısı puanlarında farklılık oluşturmadağı gözlemlenmektedir. Erkek katılımcılar, kadın katılımcılara oranla daha yüksek skor ortalaması elde etse de bu fark istatistiksel açıdan anlam kazanmamıştır. Buna karşın Hamarta (2004) üniversite öğrencilerinden oluşan çalışmasında kadınların erkeklere kıyasla daha yüksek ilişkisel benlik saygısı puanı elde ettiğini ve cinsiyetin ilişkisel benlik saygısı üzerinde ayırt edici bir etken olduğunu saptamıştır. Cinsiyet rolleri neticesinde toplumda kadının yakın ilişkilerde erkeğin ise sosyal ilişkilerde ön planda olması beklenmektedir. Toplumumuzda yakın ilişki başlatma veya ilk adımı atma görevinin erkek tarafından yapılması beklenirken kadının ise kendini ağırdan alması veya geri çekmesi beklenmektedir. Yakın ilişki başlatma veya bunu sürdürebilme yetisi olarak nitelendirilen ilişkisel benlik saygısı (Hamarta, 2004) bir anlamda bu noktada en önemli unsurlardandır. Erkek ve kadına yönelik bu gibi cinsiyet rollerinin katılımcıların verdikleri cevapları etkilediği

düşünülmektedir. Ayrıca katılımcı sayısında kadın katılımcıların erkek katılımcılardan daha fazla olması da bir diğer faktör olabilir.

Araştırmada katılımcıların yaş gruplarının ilişkisel benlik saygısı düzeyi üzerinde anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır. Bulgulara göre 18-35 yaş arasındaki bireylerin 36-45 yaş arasındaki; 26-35 yaş arasındaki bireylerin ise 46-65 yaş arasındaki bireylerden daha yüksek ilişkisel benlik saygısına sahip oldukları belirlenmiştir. Bu veriler ışığında 85-90'lı yıllardan sonra doğan kişilerin daha önceki yıllarda doğmuş olan kişilere göre yakın ilişki kurmada ve ilişkiyi sürdürmedeki yetilerinin daha iyi olduğu söylenebilir. Bu durumun oluşmasında geçmiş dönemde nispeten daha muhafazakar toplum anlayışının olması ve insanların flört ya da sevgililik gibi konularda daha çekimser davranmaları sebep olarak gösterilebilir. Literatürde ilişkisel benlik saygısının cinsiyete göre farklılaşmasına dair bulguya rastlanmamış ancak benlik saygısı ve cinsiyet arasındaki ilişkiye dair bazı bulgulara elde edilmiştir. Özdemir ve Adıgüzel (2021) sağlık çalışanlarıyla yaptıkları araştırma sonucunda benlik saygısı ve cinsiyet arasında anlamlı ilişki olduğunu; yine Sarıkaya (2015) yapmış olduğu araştırma sonucunda katılımcıların benlik saygıları ve cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. İlişkisel benlik saygısı kişinin yakın veya samimi ilişkiler kurabilme ve bunları sürdürebilme becerilerine yönelik olumlu yaklaşımlarını ifade ederken (Durmuşoğlu ve Yıldırım Doğru, 2006); benlik saygısı ise kişinin kendisine yönelik genel bir çerçeveden bakışını tanımlar (Hamarta, 2004). Bu açıdan bakıldığında aslında benlik saygısının ilişkisel benlik saygısını oluşum süreci içerisinde şekillendirdiği söylenebilir.

Katılımcıların çalışma durumlarının, kardeş sayılarının, medeni durumlarının ve romantik ilişki varlığı değişkenlerinin ilişkisel benlik saygısıyla anlamlı bir ilişki içerisinde olmadıkları belirlenmiştir. Bunun aksine Hamarta (2004) yine üniversite öğrencileriyle yapmış olduğu çalışma neticesinde duygusal ilişkisi olan öğrencilerin duygusal ilişkisi olmayan öğrencilere kıyasla ilişkisel benlik saygılarının daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Ancak Hamarta (2004)'nın araştırmasında sadece üniversite öğrencilerine yer verilmesine karşın yürüttüğümüz araştırmada çeşitli eğitim düzeylerinden kişilere yer verilmiştir. Bireyin yaşamış olduğu üniversite yılları en fazla yakın veya samimi ilişki kurduğu yıllardandır (Hamarta, 2004). Araştırma bulgularımıza baktığımızda da romantik ilişkisi olduğunu belirten katılımcıların anlamlı olmasa da görece daha yüksek puan elde ettiğini görebiliriz. Bu durumun literatürle çelişen bulguların nedenini açıkladığı düşünülmektedir.

İlişkisel benlik saygısı puanının bireye 0-6 yaş arasında bakım veren kişiye göre anlamlı olarak farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Yani anne ve baba dışında diğer kişilerden bakım alan

bireylerin daha yüksek ilişkisel benlik saygısına sahip oldukları ve yakın ilişki başlatma ya da bunu sürdürme yeteneklerinin daha üst düzeyde olduğu bulunmuştur. Bu bulgudan yola çıkarak anne ve babanın özellikle günümüz modern çağında sürekli çalışmak zorunda olmaları ve çocukla yeterince ilgilenmemelerinin belirleyici faktör olduğu söylenebilir. Literatüre bakıldığında ise bakım veren kişinin ilişkisel benlik saygısı ile olan ilişkisine dair bulgulara rastlanmamıştır.

İlişkisel benlik saygısı ve anne veya baba kaybı durumu arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmıştır. Anne veya babasını kaybetmiş katılımcıların anne veya babasının kaybetmemiş katılımcılara göre daha düşük ilişkisel benlik saygısına sahip oldukları görülmektedir. Yine literatürde ilişkisel benlik saygısı ve anne veya baba kaybı arasındaki ilişkiyi açıklamaya yönelik araştırmalar bulunmasa da ilişkisel benlik saygısının oluşumunu şekillendiren benlik saygısının (Durmuşoğlu ve Yıldırım Doğru, 2006) gelişimi ve anne-baba arasındaki ilişkiye dair araştırmalar bulunmaktadır. Seki (2020) bireyin doğumuyla beraber hayatının ilk dönemlerinde oluşup gelişmeye başlayan ve yaşam boyu bu değişimle süregelen benlik saygısının bireyin çevresiyle girmiş olduğu etkileşim bağlamında şekillendiğini belirtmektedir. Yine Chao, Vidacovich ve Green (2007) çalışmalarında bireyin ilerleyen yaşlarında yer aldığı sosyal koşulların ve geri bildirimlerin var olan benlik saygısını geliştirdiğini ancak çocukluk çağında anne ve babayla olan etkileşimin önemli olduğunu ortaya koymaktadırlar. Çoban (2019) da yine benzer şekilde bireyin benlik saygısını doğrudan etkileyen 3 temel etkenden birinin aile olduğunu belirtmiştir. İlişkisel benlik saygısının anne veya baba kaybıyla olan ilişkisine değinmeseler de araştırmalar elde edilen bu bulguyu desteklemektedir. Anne ve baba gibi bireyin hayatına doğrudan etki eden iki unsurdan birinin kaybının bile bireyin zaman içerisinde kendilik algısını, kendisine yönelik tutumunu ve samimi ilişkilerdeki rolünü olumsuz yönde etkilediği düşünülmektedir.

Bulgular göz önünde bulundurulduğunda ilişkisel saplantılı düşünce ve cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Burada kadınların ilişkisel saplantılı düşünce puanlarının erkeklerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu, bireylerin içerisinde bulundukları yakın veya samimi ilişkilerini normalin ötesinde, daha fazla düşünme eğiliminde olmalarını belirten ilişkisel saplantılı düşüncenin (Snell ve Finney, 2002) bireylerin cinsiyetlerine göre farklılık gösterdiğini açıklamaktadır. Ancak Hamarta (2004) çalışmasında kız ve erkek üniversite öğrencilerinin ilişkisel saplantılı düşünce puanları arasında anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymuştur. Glick Parkers ve Weis (aktaran Hamarta, 2004) 1974'te bireylerin ilişkisel saplantılı düşünce eğilimlerinin genel olarak partnerlerden birinin kaybı

sonucu oluştuğunu ve bunun cinsiyet ile ilgisinin olmadığını vurgulamışlardır. Ancak bu çalışmaların yıllar öncesi yapılması ve bu süreç içerisinde yakın ilişki dinamiklerinin fazlasıyla değişime uğraması; günümüzde kadınların ilişki üzerine daha fazla kafa yoran bunu daha çok düşünen taraf olarak tasvir edilmesi bulguyu destekler niteliktedir.

Çalışmada tüm çocukluk ağı travma alt boyutlarının birlikte ilişkisel benlik saygısını ve ilişkisel saplantılı düşünceyi yordama durumuna da bakılmıştır. Bulgulara göre, travma türleri birlikte ele alındığında ilişkisel saplantılı düşünme ile ilişkileri bulunmamaktadır. Bu doğrultuda, katılımcıların genel travma puanlarındaki artışının ilişkisel saplantılı düşüncelerini belirlemediği söylenebilir. Literatür incelendiğinde benzer şekilde Durmuşoğlu ve Yıldırım Doğru (2016) tarafından ergenler üzerine yapılan çalışmada çocukluk ağı travmalarının ilişkisel saplantılı düşünmeyi yordamadığı; bireyin genel olarak ilişkilerde kayıp yaşamasının ilişkisel saplantılı düşüncelere neden olduğu belirtilmiştir. İhmal ve istismarda bir kayıp durumunun olmaması çocukluk ağı travmaları ile ilişkisel saplantılı düşünce arasında ilişki bulunmamasına neden olabilir.

Çocukluk ağı travmaları alt boyutlarının ilişkisel benlik saygısını birlikte yordama durumlarına bakıldığında ise, duygusal ihmal dışında diğer travma alt boyutlarının (duygusal istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, cinsel istismar) ilişkisel benlik saygısını anlamlı olarak yordamadığı saptanmıştır. Literatürde ise farklı sonuçlara rastlanmıştır. Durmuşoğlu ve Yıldırım Doğru (2006) araştırmalarının sonucunda çocukluk ağı yaşantılarından duygusal ve fiziksel istismar çeşitlerinin ilişkisel benlik saygısıyla anlamlı derecede ilişkili olduğunu; ancak cinsel istismar çeşidi ile ilişkisel benlik saygısı arasında bir ilişki olmadığını ortaya koymuşlardır. Colman ve Widom (2004) ocukluk dönemlerinde travma geçmişi olan kişilerin travma geçmişi olmayan kişilere oranla yakın veya ikili ilişkilerinde kendilerini daha az olumlu algıladıklarını vurgularken; yine Tencer (2002) duygusal istismara uğramış bireylerin uğramayan bireylere kıyasla yakın ilişkilerden daha fazla kaçındıklarını ve ilişki süreçlerinde daha yetersiz kaldıklarını belirlemiştir. Yakın veya ikili ilişkilerden kopuk bir şekilde yaşaması hayal bile edilemeyen bireyin duygusal süreci ve gelişiminin çocukluk çağında şekillenmeye başladığı düşünüldüğünde duygusal açıdan ihmal edilen bireylerin ilişki kurma veya ilişkiyi devam ettirme becerilerini olumsuz açıdan bir hayli etkileneceği düşünülmektedir.

6. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1 Sonuç

Çocukluk çağı travması yaşamış bireylerin ilişkisel saplantı ve ilişkisel benlik saygısının ölçülmesi amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmaya çocukluk çağı travmasına tanısına sahip olan, 18-63 yaş arası toplam 361 birey katılmıştır. Yaklaşık dörtte üçü (%71) kadınlardan oluşan katılımcıların yaş ortalaması 28, medyan yaş ise 25 olarak hesaplanmıştır. Yaş grubu olarak ise katılımcıların %84'ü 18-35 yaş arasında yer almıştır.

Eğitim durumu olarak katılımcıların %59'u lisans mezundur. Yüksek lisans ve doktora mezunları da eklendiğinde en az üniversite mezunu olanların oranı %91 gibi çok yüksek bir orana çıkmaktadır. Ancak bu yüksek orana rağmen katılımcıların %53 ile yarıdan fazlası çalışmamaktadır. Tam zamanlı çalışanların oranı ise %36'dır. Dolayısıyla katılımcılar genel olarak en az üniversite mezunu, ancak tam zamanlı olarak çalışmayan, 18-35 yaş arası genç kadınlardan oluşmaktadır. Araştırma sonuçları okunurken bunların göz önünde bulundurulması gerekebilir.

Ayrıca çoğunlukla (%72) 1-3 kardeşe sahip olan katılımcıların %77 gibi büyük bir oranı halen bekar, yani hiç evlenmemiştir. Dul veya boşanmış olanlar ile birlikte evli olmayanların oranı %81'e çıkmaktadır. Evli olanların oranı ise 19'da kalmaktadır. Ancak katılımcıların %50'si şu anda romantik bir ilişkisi olduğunu belirtmiştir. Bu bulgu katılımcıların yaklaşık %30'unun evli olmayıp duygusal ilişki içerisinde olduğunu göstermiştir. Burada ayrıca %39'un daha önce romantik ilişkisi olduğunu ancak şu anda sürdürmediğini belirtmesi dikkat çekmiştir. Bu bulgu

ile birlikte değerlendirildiğinde çocukluk çağı travması yaşamış bireylerin genel olarak evliliğe karşı mesafeli oldukları söylenebilir.

Öte yandan 0-6 yaş arasındaki bakımlarını katılımcıların yarısından fazlasına (%53) anne ve babaları birlikte vermiştir. Ancak sadece annesinden bakım alanların oranı %44 ile oldukça yüksektir. Buna rağmen katılımcıların ancak %8'inin çocukluk döneminde anne veya baba kaybı yaşamış olması yaklaşık %30'luk bir kesimin babasından yeteri kadar bakım görmediğini göstermiştir.

Ölçekler sonucunda tespit edilen tanımlayıcı bulgular katılımcıların neredeyse tamamının (%98) aşırı korumacı ailelerde büyüdüğünü göstermiştir. Ayrıca katılımcıların %69'u duygusal istismar, %56'sı duygusal ihmal yaşamıştır. Fiziksel istismar ve fiziksel ihmal ise sırasıyla %46 ve %44 olarak tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcıların %40'ının cinsel istismar yaşamış olması önemli bir bulgu olarak dikkat çekmiştir. İlişkisel değerlendirme açısından ise katılımcıların genel olarak orta düzeyde ilişkisel benlik saygısı ile ilişkisel saplantılı düşünmeye sahip olduklarını söylemek mümkündür.

Araştırmanın cevap aradığı ilk soru olan çocukluk çağı travması yaşamış bireylerde, ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünceler arasında anlamlı ilişki olup olmadığı incelendiğinde; ilişkisel benlik saygısı ve ilişkisel saplantılı düşünme arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür ($p>0,05$). Neredeyse nötr bir ilişki tespit edilmiştir ($r=0,04$; $r^2=0,001$).

Bu araştırmanın iki ve üçüncü sorularına yönelik olarak, çocukluk çağı yaşamış bireylerin travma ve ilişkisel özelliklerinin sosyodemografik özelliklere göre incelenmesi sonucunda da önemli sonuçlara ulaşılmıştır. Öncelikle travmanın incelenen hiçbir sosyodemografik özelliğe göre anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür ($p>0,05$). Dolayısıyla sosyodemografik özelliklerin travma puanları üzerinde anlamlı olarak farklılaştırıcı ölçüde bir etkisi olmadığı söylenebilir.

İlişkisel benlik saygısı; cinsiyet, eğitim ve çalışma durumu, kardeş sayısı, medeni durum ve romantik ilişki olup olmamasına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Ancak yaş grubu, 0-6 yaş arasında bakım veren kişi ve çocukluk döneminde anne veya baba kaybı yaşama durumuna göre anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p<0,05$). Genel olarak 18-35 yaş arasındaki bireylerin, 0-6 yaş arasında anne veya babasından bakım almamış olanların ve anne

veya baba kaybı yaşamamış olanların ilişkisel benlik saygıları anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur.

İlişkisel saplantılı düşünce sadece cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermiştir ($p<0,05$). Kadınların ilişkisel saplantılı düşünce düzeyleri erkeklerden anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur.

Son olarak, çocukluk çağı travma çeşitleri ile ilişkisel saplantılı düşünme ve ilişkisel benlik saygısı arasındaki birebir ilişkiler incelendiğinde öncelikle fiziksel istismar, fiziksel ihmal ve aşırı korumanın ilişkisel saplantılı düşünme ile anlamlı ilişkileri olmadığı görülmüştür ($p<0,05$). Buna karşın duygusal istismar, duygusal ihmal ve cinsel istismarın ise ilişkisel saplantılı düşünme ile düşük düzeyde pozitif ($r<0,30$) ancak anlamlı ($p<0,05$) ilişkileri bulunmaktadır. Bunların artması ile birlikte ilişkisel saplantılı düşünme düşük düzeyde bir ilişki ile ancak anlamlı olarak artmaktadır.

Çocukluk çağı travma çeşitlerinin ilişkisel saplantılı düşünmeyi birlikte yordama durumu incelendiğinde ise duygusal istismar, duygusal ihmal ve cinsel istismarın ilişkisel saplantılı düşünmeyi anlamlı olarak yordamadığı ($p>0,05$) tespit edilmiştir. İkili ilişkileri anlamlı olmasına rağmen travma çeşitleri birlikte ele alındığında ilişkisel saplantılı düşünme üzerindeki etki bağımsız değişkenlerin (travma çeşitlerinin) tamamı için anlamsız dönmektedir.

Öte yandan çocukluk çağı travma çeşitlerinin tamamının ilişkisel benlik saygısı ile düşük düzeyde negatif ($r<0,30$) ancak anlamlı ($p<0,05$) ilişkilerinin olduğu tespit edilmiştir. Yani duygusal istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, cinsel istismar ve aşırı korumanın artması ile birlikte ilişkisel benlik saygısı düşük düzeyde bir ilişki ile ancak anlamlı olarak azalmaktadır.

Çocukluk çağı travma çeşitlerinin ilişkisel benlik saygısını birlikte yordama durumları incelendiğinde duygusal istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, cinsel istismar ve aşırı korumanın ilişkisel benlik saygısını anlamlı olarak yordamadığı ($p>0,05$) ancak duygusal ihmalin ilişkisel benlik saygısını anlamlı olarak yordadığı ($p<0,05$) tespit edilmiştir. Buna göre duygusal istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, cinsel istismar ve aşırı koruma birebir ilişkideki anlamlılıklarını kaybetmişlerdir. Duygusal ihmal ise anlamlı ilişkisini sürdürmüştür. Duygusal ihmalin 1 puan artması ile ilişkisel benlik saygısı 0,225 puan azalmaktadır.

6.2 Öneriler

Araştırma sonuçları göz önünde bulundurulduğunda çocukluk çağı travmalarından duygusal ihmalin ilişkisel benlik saygısını etkilediği belirlenirken; diğer travma alt boyutlarının ilişkisel benlik saygısını yormadığı belirlenmiştir. Ayrıca çocukluk çağı travmalarının tüm alt boyutlarla birlikte ilişkisel saplantılı düşünceyi anlamlı olarak etkilemediği görülmüştür.

Bu bilgiler ışığında; çift veya aile terapistlerinin yakın ilişkilerindeki çeşitli sorunlar nedeniyle başvuran danışanların yaşadıkları problemlerin yüzeysel bir şekilde ele almadan, derinliğini göz önünde bulundurarak kişilerin çocukluk çağı yaşantılarını irdelemesi gerekmektedir. Bu durumda çocukluk çağı travma yaşantısı olan danışanın tedavisinde travma odaklı bilişsel davranışçı terapi, psikodinamik yaklaşım veya EMDR terapisi kullanılabilir.

Çocukluk çağı travmaları sadece olayın gerçekleştiği zaman içerisinde ya da belli bir dönemde değil; bireyin tüm yaşamı boyunca etkisini hissettirebilecek bir olgudur. Bu doğrultuda başta aile, eğitim çalışanları, hekimler ve psikoloji alanında hizmet verenler olmak üzere toplumun bu konuda bilinçlenmesinin ve bilgilendirilmesinin, gerekli hukuki önlemlerin alınmasını, yapılacak çeşitli eğitim çalışmalarıyla beraber danışmanlık hizmeti sunularak travmaya maruz kalan bireylerin de desteklenmesinin yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

Bireylerde çocukluk çağı travmasını önleme adına da gerek televizyon yayınları, gerekse ebeveynleri bilgilendirecek broşür, dergi ve kitaplarda çocukluk çağında yaşanan travmanın önlenmesi veya çocukta ne gibi belirtiler görülürse uzman desteği alınması gerektiği hakkında bilgilendirmeler yapılmalıdır.

Bu konuda yapılacak olan sonraki çalışmalarda daha net ve sağlıklı sonuçlar elde edilebilmesi açısından katılımcı sayısının daha fazla olması, erkek katılımcı sayısının artırılması ve özellikle okuryazar olmayan kesimlerin de bir şekilde çalışmalara dahil edilmesi sağlanmalıdır. Ayrıca araştırmalarda klinik olarak çocukluk çağı travması yaşamış kişilere yer verilmesi yine daha net sonuçlar sunarak literatüre genişlik kazandırabilir.

KAYNAKÇA

- Akarsu, Ş. K. (2018, Temmuz). *Üniversite öğrencilerinin ilişki istikrarı ile sosyal ilgi, ilişkisel benlik saygısı ve maneviyatları arasındaki ilişki*. Gazi Üniversitesi Akademik Veri Yönetim Sistemi: <https://avesis.gazi.edu.tr/yonetilen-tez/3de650cb-9920-46af-8f45-230b8cc188fc/universite-ogrencilerinin-iliski-istikrari-ile-sosyal-ilgi-iliskisel-benlik-saygisi-ve-maneviyatları-arasındaki-iliski> adresinden alındı
- Aral, N. ve Gürsoy, F. (2001). Çocuk Hakları Çerçevesinde Çocuk İhmal ve İstismarı. *Milli Eğitim Dergisi*, 151(5), 27-54.
- Aydın, İ. (2019). Türkiye’de Çocuk İstismarı, Çocuk İstismarını Önleyici Sosyal Politikalar ve Diyarbakır Örneği. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bilim, G. (2012). *Çocukluk çağı örselenme yaşantıları: Duygu düzenleme, kişilerarası tarz ve genel psikolojik sağlık açısından bir inceleme*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uygulamalı Psikoloji Bilim Dalı, Ankara.
- Bostancı N, Albayrak B, Bakoğlu İ., ve ark. (2006). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmalarının depresif belirtileri üzerine etkisi. *New Symposium Journal* 44(2): 189-95
- Büyüköztürk Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Chao, R. C., Vidacovich, C. ve Green, K. E. (2017). Analysis of the Rosenberg self- esteem scale with African Americans. *Psychological Assessment*, 29(3), 329– 342.
- Colman, A.R., & Widom, C.S.(2004): Childhood Abuse And Neglect And Adult İntimate Relationships: A Prospective Study. *Child Abuse & Neglect*, 28, 1133-1151.
- Çağlarırnak, A. (2006). *Yerleşik olan ve olmayan ailelerde çocuk istismarı yaygınlığının incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Çelik, S. N. (2020). *Çocukluk çağı travmaları, duygu düzenleme becerileri ve bilinçli farkındalık arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Master's thesis, Işık Üniversitesi).
- Çoban, Ü. (2019). Üniversite öğrencilerinin spora yönelik tutumlarının benlik saygısı, yaşam kalitesi, öz yeterlilik ve akademik başarı düzeylerine etkisinin incelenmesi (Doğu Marmara Bölgesi üniversiteleri örneği). (Yayınlanmamış doktora tezi), Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli.
- Demirkapı, E. Ş. (2013). *Çocukluk çağı travmalarının duygu düzenleme ve kimlik gelişimine etkisi ve bunların psikopatolojiler ile ilişkisi* (yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Dilmaç, B., Ekşi, H. (2008). Meslek yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin yaşam doyumları ve benlik saygılarının incelenmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (20), 279-289.
- Dinleyici, M., Şahin Dağlı F. (2016). Duygusal ihmal, istismar ve çocuk hekimliğinin rolü. *Osmangazi Tıp Dergisi*, 38 (2), 18-27.
- Durmuşoğlu N ve Yıldırım-Doğru SS. (2006). Çocukluk Örseleyici Yaşantılarının Ergenlikteki Yakın İlişkilerde Bireye Etkisinin İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 237-246.
- Dursun Tuncel, T. (2018). Türkiye’de 18- 25 yaş grubu üniversite öğrencileri arasında görülen depresyonun; benlik saygısı, aile bağılılığı, akademik başarı ve cinsiyet ile olan ilişkisi ve depresyonda olan bu öğrencilerin süresi sınırlı psikodinamik psikoterapi ile tedavisi. *Türkiye Bütüncül Psikoterapi Dergisi*, 1 (2), 74-96.
- Güler N, Uzun S, Boztaş Z ve Aydoğan S. (2002). Anneleri Tarafından Çocuklara Uygulanan Duygusal ve Fiziksel İstismar/İhmal Davranışı ve Bunu Etkileyen Faktörler. Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 24 (3):128-134.
- Güneş, M., Selçuk, H., Demir, S., Okan İbiloğlu, A., Bulut, M., Kaya, M. C., Yılmaz, A., Atlı, A., & Sır, A. (2016). Çocuk evliliği yapan kadınlarda çift uyumu ve çocukluk çağı ruhsal travması. *Journal of Mood Disorders* 6(2), 63-70. DOI: 10.5455/jmood.20160425100345
- Gümüş, Z. (2018). Erken Dönem Uyumsuz Şemaların Yordayıcısı Olarak Çocukluk Çağı Travmalarının İncelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (81), 379-398.

- Güneri Yöyen, E. (2017). Çocukluk çağı travması ve benlik saygısı. *International Journal of Social Science and Education Research*, 3 (1), 267-282.
- Gürel Yılmaz, G. (2009). Suça sürüklenen ve suça sürüklenmeyen ergenlerin benlik saygısı düzeylerinin karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Hamarta, E. (2004) Üniversite Öğrencilerinin Yakın İlişkilerindeki Bazı Değişkenlerin (Benlik Saygısı, Depresyon ve Saplantılı Düşünme) Bağlanma Stilleri Açısından İncelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Haspolat, A. (2019). Travma sonrası stres belirtileri ve travma sonrası büyüme: Temel inançlardaki değişim, ruminasyonlar ve bilgece farkındalığın rolü (Master's thesis, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü)
- Helvacı Çelik, F.G., Hocaoglu Ç. (2018). Çocukluk çağı travmaları: Bir gözden geçirme. *Sakarya Tıp Dergisi*. 8 (4). 695-711.
- Kaplan S, Pelcovitz D, Labruna V. (1999). Child and adolescent abuse and neglect research: a review of the past 10 years. Part I: Physical and emotional abuse and neglect. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry* 38:1214-22.
- Kara, B., Biçer, Ü., & Gökalp, A. S. (2004). Çocuk istismarı. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 47(2), 140-51.
- Karasar, N, (2013). Bilimsel araştırma yöntemi, syf.114, Nobel yayıncılık, Ankara.
- Katar, N. (2020). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları, saldırganlık ve olumsuz otomatik düşünceler arasındaki ilişkinin incelenmesi. (Yüksek lisans tezi). Yakın Doğu Üniversitesi, Lefkoşa.
- Küçük, T. (2019). Çocukluk çağı örseleyici yaşantıları: Geç ergenlik döneminde duygu düzenleme, psikolojik uyum ve sağlamlık.
- Lochner C, Toit PL, Zungu-Dirwayi N, Marais A, Kradenburg J, Seedat S, Niehaus DJH ve Stein DJ. (2002). Childhood trauma in obsessive-compulsive disorder, trichotillomania, and controls. *Depression and Anxiety*, Volume 15, Issue 2, pages 66–68.
- Marshall, L. A. (2003). Self Esteem and Relational Esteem. Web: <http://www.partnersinlife.org/members/knowledgebank/2003/08.php>

- Polat, O. (2001). Çocuk ve Şiddet. İstanbul: Der Yayınları.
- Polat, O. (2007). Tüm Boyutlarıyla Çocuk İstismarı 1. (1. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık, 32-35.
- Onat, G., Dinç, H., Günaydın, S. & Uğurlu, F. (2016). Çocukluk döneminde yaşanan ihmal veya istismarın benlik saygısına etkisinin incelenmesi. 3(1), 9-15.
DOI:10.17681/hsp.61140 HSP [Elde edilme tarihi: 04.05.2016,
<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/iuhsp/article/viewFile/5000131558/5000156038>]
- Örsel, S., Karadağ, H., Kahıloğulları, A. K., & Aktaş, E. A. (2011). Psikiyatri hastalarında çocukluk çağı travmalarının sıklığı ve psikopatoloji ile ilişkisi. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 12(2).
- Özdemir, N., & Adıgüzel, V. Sağlık çalışanlarında sosyal zekâ, benlik saygısı ve psikolojik sağlamlık arasındaki ilişki ve etkileyen faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 12(1), 18-28.
- Öztürk, E. (2016). Psikotarih açısından çocuk yetiştirme tarzları ve çocuk istismarı. Türkiye Klinikleri *Journal of Forensic Medicine-Special Topics*, 2(3), 24-34.
- Öztürk, O. (2018). Ruh Sağlığı ve Bozuklukları. Ankara: Nurol Matbaacılık A.Ş.
- Öztürk, E. (2020). Travma ve Dissosiyasyon (2. bs.). İstanbul, Nobel Tıp Kitabevleri
- Sarıkaya, A. (2015). *14-18 yaş arası ergenlerin benlik saygısı ve psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişki* (Master's thesis, İstanbul Bilim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.).
- Seki, T. (2020). Benlik saygısı ve ilişkisel faktörler: Bir meta-analiz çalışması.
- Sert, H. N. (2020). *Sosyoekonomik düzeyi düşük yerleşim bölgelerinde yaşayan ergenlerde çocukluk çağı travmaları ve özyeterlik düzeylerinin incelenmesi* (Master's thesis, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Snell, W. E. Jr. ve Finney, P. D. (2002). Chapter 2: Measuring Relational Aspects Of The Self: Relational-Esteem, Relational Depression And Relational-Preoccupation. In W. E. Snell, Jr. (Editör). *New Directions In The Psychology Of Intimate Relations*: Snell,

- Siyez, D. M. (2003). *Duygusal İstismara Maruz Kalan ve Kalmayan Ergenlerin Benlik Algıları ile Depresyon ve Kaygı Düzeylerinin Karşılaştırılması* (Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Şahin Demirkapı, E. (2013). Çocukluk çağı travmalarının duygu düzenleme ve kimlik gelişimine etkisi ve bunların psikopatolojiler ile ilişkisi (yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Şar, V. (2018). Çocukluk ve Travma: Psikiyatriyel Bir Bakış. *Türkiye Klinikleri Child Psychiatry-Special Topics*, 4(3), 12-17.
- Şar V, Öztürk E, İkikardeş E. (2012). Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeğinin Türkçe Uyarlamasının Geçerlilik ve Güvenilirliği.
- Tabachnick, B.G., & Fidell, L.S. (2013). *Using multivariate statistics*, 6th ed. Boston: Allyn & Bacon.
- Tackett KK. (2002). The health effects of child abuse: four pathways by which abuse can influence health. *Child Abuse Negl* 26:715-29
- Taner Y ve Gökler B. (2004). Çocuk istismarı ve ihmali: psikiyatrik yönleri. *Hacettepe Tıp Dergisi*, 35: 82-86.
- Taylor, J. ve Daniel B. (2005). *Practice Issues for Health and Social Care*. In J. Taylor, & B, Daniel (Ed.). London: Jessica Kingsley Publishers
- Tencer, H. L. (2002): Verbal And Emotional Abuse As Predictors Of Change in Close Friendship in Early Adolescence, *Society For Research In Adolescence*, 4, 771-779.
- Tıraşçı, İ.Y. & Gören, S. (2007). Çocuk istismarı ve ihmali. *Dicle Tıp Dergisi*, 34 (1), 70-74
- Topbaş M. (2004). İnsanlığın Büyük Bir Ayıbı: Çocuk İstismarı. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 3 (4): 76-80.
- Uğur Z. (2010). Bipolar affektif bozulukta bağlanma biçimleri, çocukluk çağı travmaları ve agresyon ilişkisi [Uzmanlık Tezi]. İstanbul: Sağlık Bakanlığı, İst. Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Has. Eğt. ve Arş. Hastanesi

- Yanık M ve Özmen M. (2002). Psikiyatri Polikliniğine Başvuran Hastalarda Çocukluk Çağı Kötüye Kullanım/İhmal Yaşantıları İle İntihar, Kendine Fiziksel Zarar Verme Ve Dissosiyatif Belirtiler Arasındaki İlişki. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 3: 140- 146.
- Yıldız, S. (2007). İlköğretim II. kademesindeki çocuklara yönelik istismarın ve ihmalin çeşitli değişkenler yönünden incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Yılmaz, G., İşiten, N. Ertan, Ü. Ve Öner, A. (2003): Bir Çocuk İstismarı Vakası, *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 46, 295-298.
- Yılmaz-Irmak T. (2008). Çocuk İstismarı ve İhmalinin Yaygınlığı ve Dayanıklılıkla İlişkili Faktörler. Doktora Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı.
- Yurdakök, K. (2010). Çocuk İstismar ve İhmali, Tanım ve Risk Faktörleri. *Katkı Pediatri Dergisi*, 32(5), 537-546.
- Winton, M.ve Mara, B. (2001). *Child abuse and neglect: Multidisciplinary approaches*. Boston: Allyn and Bacon.
- World Health Organization. (2016).Child Maltreatment.
<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs150/en/>. Erişim Tarihi: 21.04.2020.
- World Health Organization. (1999).*Report of The Consultation on Child Abuse Prevention, 29-31 March 1999, WHO, Geneva*. Erişim Adresi: (03.04.2020)
<https://apps.who.int/iris/handle/10665/65900>
- Zeren, C., Yengil, E., Çelikel, A., Ayşegül, A. R. I. K., & Arslan, M. (2012). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı istismarı sıklığı. *Dicle Tıp Dergisi*, 39(4), 536-541.
- Zeytinoğlu S. (1999). “Sağlık, Sosyal, Hizmet, Hukuk ve Eğitim Alanlarında Çalışanların Türkiye’de Çocuk İstismarı ve İhmali ile İlgili Görüşleri”, *Çocuk İstismarı ve İhmali*, Ankara, Pelin Ofset.

EK-1 Aydınlatılmış Onam Formu

Değerli Katılımcı,

Bu anket çocukluk çağı deneyimlerinizin romantik ilişkilerinizde herhangi bir etki oluşturup oluşturmadığını araştırmak üzere yapılmaktadır. Bu anket yoluyla elde edilen veriler, bireylerin çocukluk çağı döneminde deneyimledikleri birtakım yaşantının veya ögenin ilerleyen dönemlerde romantik ilişkilerini nasıl şekillendirdiğini incelemek amacıyla kullanılacaktır.

Araştırma tamamen isteğiniz dahilinde ve gönüllülük esasına dayanmaktadır. Araştırmaya katılımınızdan dolayı derslerinizde ekstra not almayacaksınız ve bunun için sizlere herhangi bir teşvik verilmeyecektir. Kişisel verileriniz hiçbir durumda üçüncü şahıslarla paylaşılmayacaktır. Bu araştırmada elde edilen veriler sadece akademik araştırmalarda kullanılacak ve ulusal veya uluslararası akademik yayınlarda sunulabilir. Bana ulaşarak araştırmadan -anket sırasında veya sonrasında- istediğiniz zaman çekilebilirsiniz. Araştırmadan çekildiğiniz takdirde tüm verileriniz silinecek ve araştırmanın sonraki kısımlarına eklenmeyecektir. Araştırma sırasında veya sonrasında herhangi bir sorun veya endişeniz varsa, lütfen aşağıdaki iletişim bilgileri yoluyla bize ulaşın.

Aleyna YOLCU

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Yakın Doğu Üniversitesi

E-mail: pskaleynayolcu@gmail.com

EK-2 Katılımcı Bilgilendirme Formu

Değerli katılımcı,

“Çocukluk Çağı Travması Yaşamış Bireylerde İlişkisel Benlik Saygısı ve İlişkisel Saplantılı Düzeyi” başlığı altında yürütülen bu çalışmaya katıldığınız için teşekkür ederim. Lütfen araştırmanın amaçlarını ve hedeflerini açıklamayı amaçlayan aşağıdaki bilgileri okumak için birkaç dakikanızı ayırınız. Araştırma ile ilgili sorularınız varsa, aşağıda iletişim bilgileri olan araştırmacıya ulaşabilirsiniz.

Bu araştırma, çocukluk çağı döneminde herhangi bir istismar veya ihmal türüne maruz kalan bireylerin romantik ilişkilerindeki ilişkisel benlik saygılarının ve ilişkisel saplantılı düşüncelerinin hangi seviyede olduğunu incelemek amacıyla yapılmaktadır.

Çalışma sürecinde doldurduğunuz anket sonrası herhangi bir rahatsızlık veya sıkıntı duyuyorsanız ve bununla ilgili yardım istiyorsanız, lütfen araştırmacı Aleyna Yolcu (pskaleynayolcu@gmail.com) ya da uzman yardımı için tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Deniz Ergün (deniz.ergun@neu.edu.tr) ile iletişim kurunuz.

Araştırmaya yaptığınız değerli katkıdan dolayı teşekkür ederim.

Saygılarımla,

Aleyna YOLCU

EK-3 Sosyodemografik Bilgi Formu

1) Cinsiyetiniz:

Kadın () Erkek () Diğer ()

2) Yaşınız:

3) Eğitim Durumunuz:

İlköğretim () Lise () Ön Lisans () Lisans () Master ()
Doktora ()

4) İş Durumunuz:

Tam zamanlı çalışıyorum () Yarı zamanlı çalışıyorum ()
Çalışmıyorum ()

5) Kardeş Sayınız:

Yok () 1-3 () 4 ve üzeri ()

6) Şu anda romantik bir ilişkiniz var mı veya daha önce oldu mu?

Romantik ilişkim var () Şu an yok ama daha önce oldu () Hiç olmadı ()

Şu an var ise ne kadar zamandır devam ediyor?

7) Medeni Durumunuz:

Bekar () Evli () Dul () Boşanmış ()

8) 0-6 yaş arası size bakım veren kişi:

Anne () Baba () Her ikisi ()

Diğer:.....(Belirtiniz.)

9) Çocukluk döneminde anne veya baba kaybı yaşadınız mı?

Evet () Hayır ()

EK-4 Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği

Her bir madde için aşağıdaki seçeneklerden birini işaretleyiniz:

1.Hiçbir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

Çocukluğumda ya da ergenliğimde...

1)Yeterli yemeğim olurdu.

1.Hiçbir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

2) Gündelik bakım ve güvenliğim sağlanıyordu.

1.Hiçbir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

3) Anne ya da babam kendilerine layık olmadığımı ifade ederlerdi.

1.Hiçbir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

EK-5 İlişki Değerlendirme Ölçeği

Aşağıda listelenen maddeler yakın bir ilişkideki insanları kastetmektedir. Örneğin yakın bir ilişkideki iki arkadaş, sevgililer arasındaki ilişki gibi. Lütfen her maddeyi dikkatlice okuyunuz ve sizin duygularınıza ve davranışlarınıza ne ölçüde uyduğunu aşağıdaki derecelendirmeyi kullanarak işaretleyiniz

0= Bana hiç uymuyor 1= Bana az uyuyor 2= Bana biraz uyuyor

3= Bana oldukça uyuyor 4= Bana çok uyuyor

Not: Tamamen emin olmasanız bile lütfen bütün maddelere cevap vermeyi unutmayınız. Ayrıca bu maddeleri cevaplarken lütfen içten olunuz.

1. Yakın ve samimi ilişkilerimde iyi bir partner olurum. 0 1 2 3 4
2. Hayatım boyunca insanlarla ilişkilerimde sıkıntılarımdı oldu. 0 1 2 3 4
3. Yakın ilişkilerim her zaman zihnimi meşgul eder. 0 1 2 3 4

EK-6 Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Ölçek İzni

Siz

sarvedat@gmail.com kişisine

5 Eki

...

Merhabalar Vedat Bey, ben klinik psikoloji yüksek lisans öğrencisi Aleyna Yolcu. Tez çalışmam için telif hakkı size ait olan Çocukluk Çağı Travma Ölçeğini kullanmak üzere izninizi rica ediyorum.

Saygılarımla.

...

vsar@ku.edu.tr

Siz kişisine

6 Eki

...

ctq-33-jtd
PDF - 1,4 MB

CTQ-33-TR-temiz
PDF - 128 KB

📎 2 ek (1,6 MB)

Kullanabilirsiniz yeni versiyonu ektedir. Ve gec güv makalesi.

Vedat Şar, MD

Professor and Chair, Department of Psychiatry

Koç University School of Medicine (www.ku.edu.tr) &

Koç University Hospital (www.kuh.ku.edu.tr), Istanbul, Turkey

ORCHID ID: 0000-0002-5392-9644

https://www.researchgate.net/profile/Vedat_Sar

...

EK-7 İlişki Değerlendirme Ölçeği Ölçek İzni

Siz

erdalhamarta@konya.edu.tr kişisine

5 Eki

...

Merhaba Erdal Bey, ben klinik psikoloji yüksek lisans öğrencisi Aleyna Yolcu. Tez çalışmam için telif hakkı size ait olan İlişkisel Değerlendirme Ölçeğini kullanmak üzere izninizi rica ediyorum. Saygılarımla.

...

ERDAL HAMARTA

Siz kişisine

Dün

...

Sayın aleyna yolcu,
İlişki değerlendirme ölçeğini çalışmalarınızda kullanabilirsiniz. İyi çalışmalar diliyorum.

Prof. Dr. Erdal HAMARTA
Necmettin Erbakan Üniversitesi
Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dekanı
Eğitim Bilimleri Bölümü Rehberlik ve Psikolojik
Danışmanlık Anabilim Dalı
Meram KONYA
Tel: [03323238220](tel:03323238220)/5692
Faks: [03323238225](tel:03323238225)

----- Orijinal Mesaj -----

Kimden: "Aleyna Yolcu" <aleynayolcu@hotmail.com>

ÖZGEÇMİŞ

Aleyna Yolcu, 13 Mayıs 1997 yılında Antalya’da dünyaya gelmiştir. İlk ve ortaöğrenimi Antalya’da tamamlamıştır. Lisenin ilk üç senesini Kemer Anadolu Lisesi, son senesini de Özel Akev Anadolu Lisesi’nde tamamlamıştır. 2015 yılında Doğu Akdeniz Üniversitesi Psikoloji (İngilizce) bölümüne başlamış, 2019 yılında mezun olmuştur. Lisans eğitimi süresinde 2018 yılında gönüllü olarak Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesi’nde staj yapmış, aynı yıl Çocuk Resimlerinin Psiko Pedagogik Analizi ve Çocuk Testleri eğitimini almıştır. 2019 yılının ilk yarısında MMPI eğitimi ve Çocuk Merkezli ve BDT ağırlıklı Oyun Terapisi eğitimi almıştır. 2019 yılının eylül ayında ise Yakın Doğu Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisansı’na başlamıştır. Yüksek lisansının ilk döneminin sonunda zorunlu klinik stajını Antalya Atatürk Devlet Hastanesi’nde tamamlamıştır. Yüksek lisans eğitimi devam ederken Çocuk ve Ergenlerde Bilişsel Terapi Kuramsal Eğitimini tamamlamıştır. 2021 yılının ikinci döneminde de yüksek lisans eğitiminin tez sürecini tamamlamaktadır.

İNTİHAL RAPORU

ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMASI YAŞAMIŞ BİREYLERDE İLİŞKİSEL BENLİK SAYGISI VE İLİŞKİSEL SAPLANTILI DÜŞÜNCE DÜZEYİ-ALEYNA YOLCU

ORJİNALLİK RAPORU

% 10	% 9	% 2	%
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	docs.neu.edu.tr İnternet Kaynağı	% 3
2	ilkogretim-online.org.tr İnternet Kaynağı	% 1
3	paperity.org İnternet Kaynağı	% 1
4	DURMUŞOĞLU, Neslihan and DOĞRU YILDIRIM, S. Sunay. "Çocukluk Örseleyici Yaşantılarının Ergenlikteki Yakın İlişkilerde Bireye Etkisinin İncelenmesi", Selçuk Üniversitesi, 2006. Yayın	<% 1
5	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı	<% 1
6	www.scribd.com İnternet Kaynağı	<% 1
7	www.eab.org.tr İnternet Kaynağı	<% 1

ETİK KURUL RAPORU

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ

BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

19.01.2021

Sayın Aleyna Yolcu

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğunuz YDÜ/SB/2020/817 proje numaralı ve **“Çocukluk Çağı Travması Yaşamış Bireylerde İlişkisel Benlik Saygısı ve İlişkisel Saplantı Düzeyi”** başlıklı proje önerisi kurulumuzca değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur. Bu yazı ile birlikte, başvuru formunuzda belirttiğiniz bilgilerin dışına çıkmamak suretiyle araştırmaya başlayabilirsiniz.

Doçent Doktor Direnç Kanol

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Raportörü

Not: Eğer bir kuruma resmi bir kabul yazısı sunmak istiyorsanız, Yakın Doğu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na bu yazı ile başvurup, kurulun başkanının imzasını taşıyan resmi bir yazı temin edebilirsiniz.